

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P126

[Total No. of Pages : 3

[4801] - 101

F.Y. B.A.

COMPULSORY ENGLISH

Reflection - I Ed. by P. Bhaskaran nair, Geetha Rajeevan & G.
Radhakrishna Patil.

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any two of the following :

[16]

- a) Contrast the attitude of the woman to herself with the attitude of the mirror to her.
- b) Why was the announcement of Gandhiji's death delayed?
- c) What is the theme of the poem 'leave this chanting and singing and Telling of Beads'? Explain.
- d) Why did sigae v lie to the shopkeeper about wanting to buy a revolver?

Q2) Attempt any four of the following :

[16]

- a) What, according to William Shakespeare are the seven stages of human life?
- b) Give a character-sketch of Uncle Podger.
- c) What is the central idea of the poem 'The Affliction of Margaret'.
- d) Show how the life of the people of Nicobar was badly affected by the 'tsunami'.
- e) What does the poet suggest in the poem 'Gather ye Rosebuds while ye may'?
- f) Consider 'The conjurer's Revenge' as a humorous essay.

P.T.O.

Q3) Attempt any two of the following : **[16]**

- a) Write an essay on 'Democracy in India'.
- b) Write a letter to your friend for congratulating him on his success in MPSC examination.
- c) Justify your views in the light of the following proverb 'Sound mind in a sound body'.
- d) prepare a dialogue on the following situation. you meet your friend at a bookstore after a long time.

Q4) Attempt any eight of the following : **[16]**

- a) Give synonyms of the following words :
 - i) Street
 - ii) Nation
- b) Give antonyms of the following words :
 - i) Strong
 - ii) Destruction
- c) Choose correct alternative and rewrite the following :
Why did you this T-shirt. It looks odd.
(put off / put on)
- d) From one word each using the following suffixes :
 - i) _____ tion
 - ii) _____ ly
- e) Make adjectives
 - i) Comfort
 - ii) Calmness
- f) Use the following phrases in your own sentences :
 - i) to fall down
 - ii) to look into
- g) Give one word as substitute for the following :
 - i) A man who is unmarried.
 - ii) A place where patients are admitted.
- h) Give full forms of the following :
 - i) CID
 - ii) MLA
- i) Give short forms of the following :
 - i) Board of college and University Development
 - ii) Indian Administrative service.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P127

[Total No. of Pages : 7

[4801] - 102

F.Y. B.A.

मराठी

G - 1 : आधुनिक मराठी वाङ्मय
(2008 पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- पाठ्यपुस्तके :- i) ललितरंग (ललित लेख संग्रह)
ii) काव्यकस्तुरी (कविता संग्रह)
iii) व्यावहारिक मराठी

- सूचना :- i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. [10]

- i) सूत्रसंचालकाच्या अंगी कोणते गुण असणे आवश्यक आहे ?
- ii) कार्यक्रम संयोजन कौशल्यात प्रास्ताविकाचे महत्त्व सांगा.
- iii) कार्यक्रम संयोजनातील 'आभारा' चे औचित्य सांगा.
- iv) सत्काराचे स्वरूप कसे असावे ? ते सांगा.

ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. [10]

- i) व्यक्तिमत्त्व विकासातील भाषेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ii) व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी आवश्यक घटक थोडक्यात सांगा.
- iii) संभाषणाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- iv) वाचनकौशल्याचे फायदे सांगा.

P.T.O.

क) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 150 शब्दांत उत्तरे लिहा.

[10]

- i) आकाशवाणीतील प्रमुख घटक कोणते ? थोडक्यात सांगा.
- ii) आधुनिक युगातील प्रसारमाध्यमांची उपयुक्तता विशद करा.
- iii) दूरदर्शन या प्रसारमाध्यमाची आवश्यकता स्पष्ट करा.
- iv) वर्तमानपत्रात बातमी लिहिण्यासाठी कोणकोणत्या गोष्टींची आवश्यकता असते ?

प्रश्न 2) अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची 20 शब्दांत उत्तरे लिहा.

[5]

- i) 'आऊ' च्या चेहऱ्याचे वर्णन वि. द. घाटे यांनी कसे केले आहे ?
- ii) 'मधुरा' भक्तीची वैशिष्ट्ये कोणती ?
- iii) येशू ख्रिस्ताचे व ज्ञानेश्वरांचे प्रतीक कोणते ?
- iv) मृद्गंधाचे कोणते वैशिष्ट्ये इंदिरा संत यांनी सांगितले ?
- v) शान्ता शेळके यांना लहानपणी कोणते दागिणे वापरायला मिळाले ?
- vi) 'खुरण' म्हणजे काय ?
- vii) आनंद यादव यांचे मूळ नाव काय ?

ब) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची 20 शब्दांत उत्तरे लिहा.

[5]

- i) वसंत बापट यांच्या कोणत्याही दोन काव्यसंग्रहांची नावे सांगा.
- ii) आनंद यादव यांच्या कवितेतून कोणते विषय अविष्कृत झालेले आहे ?

- iii) इंद्रजित भालेराव यांच्या कवितेचा 'आत्मा' कोणता आहे ?
- iv) 'वाटा' या कवितेतून वामनदादा कर्डक श्रीमंतांना कोणता सवाल करतात ?
- v) रजनी परुळेकरांनी 'गर्भखुणा' कशाला म्हटले आहे ?
- vi) 'बाहुली' कवितेतून रजनी परुळेकरांनी काय सांगितले आहे ?
- vii) 'फूल' या कवितेत नाटकातील नायक नायिकेला काय म्हणतो ?

प्रश्न 3) अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 50 शब्दांत उत्तर लिहा. [5]

- i) कोणकोणत्या गोष्टींचा विचार करून लेखिका इरावती कर्वे पंढरपूरला जातात ?
- ii) इंदिरा संत यांनी 'गंधगाभारा' या लेखात तवंदीच्या वासाचे वर्णन कसे केले आहे ?

ब) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 50 शब्दांत उत्तर लिहा. [5]

- i) 'शीक बाबा शीक' या इंद्रजित भालेराव यांच्या कवितेचा आशय स्पष्ट करा.
- ii) 'फूल' या कवितेतील नायक आणि नायिका यांच्यातील नातेसंबंध कसा दाखविला आहे ?

प्रश्न 4) खालीलपैकी 'अ' आणि 'ब' गटातील प्रत्येकी एका प्रश्नाचे उत्तर 150 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) i) पु. ल. देशपांडे यांनी इंग्लंडमधील प्राणीसंग्रहालयाचे वर्णन कसे केले आहे ?
- ii) 'वामनदादा : तुफानातील दिव्यांचे झाड' या लेखावरून वामनदादांच्या गीतांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) i) वसंत बापट यांनी 'बापूजी' कवितेतून कोणती खंत व्यक्त केली ?
- ii) 'बाहुली' कवितेत रजनी परुळेकर कोणते कटू सत्य मांडतात ?

प्रश्न 5) खालीलपैकी 'अ' आणि 'ब' गटातील प्रत्येकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) i) 'पाटी आणि पोळी' या लेखात पाटीमुळे लेखकाचे जीवन कसे घडले ? ते लिहा.
- ii) बालपणी आजोळी गेल्यावर आलेले अनुभव लेखिका सिसिलिया कार्व्हालो यांनी कसे सांगितले आहे ?
- ब) i) 'हिरवे जग' या आनंद यादव यांच्या कवितेचे रसग्रहण करा.
- ii) रजनी परुळेकर यांच्या कवितेची वैशिष्ट्ये सांगा.

Total No. of Questions : 4]

P127

[4801] - 102

F.Y. B.A.

MARATHI

G - 1 : व्यावहारिक व उपयोजित मराठी
(2008 पॅटर्न) (पर्यायी अभ्यासक्रम)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा.

[20]

- i) भाषा म्हणजे काय ?
- ii) वाचनाचे फायदे सांगा.
- iii) भाषेची प्रगत कौशल्ये कोणती ?
- iv) सारांश लेखन म्हणजे काय ?
- v) भाषेची प्राथमिक कौशल्ये कोणती ?
- vi) पुढील वाक्प्रचाराचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.
 - अ) आकाश फाटणे
 - ब) जीवाची मुंबई करणे
 - क) पोटाला चिमटा घेणे
 - ड) पराचा कावळा करणे
- vii) म्हणीचे महत्त्व सांगा.

- viii) पुढील विषयावर घोषवाक्य तयार करा.
 अ) रक्तदान
 ब) पर्यावरण
- ix) भाषेचे मुलभूत कार्य कोणते ?
- x) पुढील इंग्लीश शब्दांसाठी मराठी पारिभाषिक शब्द लिहा.
 a) Vacancy
 b) University
 c) Incometax
 d) Reservation
- xi) द्वंद्व समासाचे दोन प्रकार सोदाहरण सांगा.
- xii) संभाषणाचे प्रकार सांगा.
- xiii) श्रवण कौशाल्ये सुधारण्याचे उपाय सांगा.

प्रश्न 2) अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 50 शब्दात लिहा. [5]

- i) मुद्रित शोधनाची आवश्यकता विशद करा.
 ii) मराठीतील शुद्धलेखनाचे नियम सांगा.

ब) खालील उताऱ्याचे सारांशलेखन करा. [5]

आमच्या दृष्टीने प्रत्येक महापुरुष म्हणजे काही उत्कृष्ट गुणांची आणि मूल्यांची मूर्ती असते. त्यांचे कर्तृत्व हेच त्यांचे खरे स्मारक असते. 'मी मेलो तरी दासबोधत मी जिवंत आहे'. असा उपदेश रामदासांनी आपल्या शिष्यांना केला होता. आम्ही ही असेच मानतो की प्रत्येक महान व्यक्ती - तिची काया पंचमहाभूतात विलीन झाल्यावर उरते ती कर्तृत्वाच्या आणि मूल्यनिष्ठांच्या रूपाने. म्हणून तर आपल्याही मनामधल्या मूल्यनिष्ठा उजळण्यासाठी आपल्या व्रतांवरचा गंज घासूनपुसून दूर करण्यासाठी महापुरुषांची आठवण नेहमीच जागी ठेवली पाहिजे, तिचा उच्चार मात्र होतो तो जयंती आणि पूण्यतिथीच्या निमित्ताने.

अलीकडे ही याद विशेष उत्कटतेने येते ! सध्याचे आपले जीवन नाना कलंकांनी अंधारे करून टाकले आहे. ज्यांच्याकडून समाजाने काही अपेक्षा कराव्या, ते शरण्यच आज काल बेमुर्वतीचे झाले आहेत आणि स्वार्थाच्या बाजारात आपापली तुमडी भरून घेणारे पुंड पाळेगार, समाजाचे पुढारी म्हणून मिरवत आहेत. आता समाजाला आधार आहे तो सल दूर करणारांच्या आठवणींचा, दिलासा देणाऱ्या कर्तृकीच्या इतिहासाचा आणि घोर काळरात्रीवर प्रकाशाची सरशी होऊ शकते हे दाखवून देणाऱ्यांच्या चरित्राचा आणि चारित्र्याचा.

(शब्द - 149)

प्रश्न 3) अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर 150 शब्दांपर्यंत संवाद लेखन करा. [10]

i) भाजी विक्रेता आणि ग्राहक

ii) प्लास्टिक कचरा गोळा करणाऱ्या महिला आणि विद्यार्थी

ब) खालील इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा. [10]

One day the King saw a poor man working in the field. It was very Cold day, but the man had very few Clothes on. He was singing merrily while he was working . The King went to him and said, “Don’t feel Cold in this weather?” The man replied, “No, I don’t feel the Cold. You See that I have to work very hard. That makes me warm.” Then the King said to him, “You seen to be very happy. Are you really happy?” The man replied “Of Course, I am. I have no time to be unhappy”.

प्रश्न 4) अ) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर 300 शब्दांपर्यंत निबंध लिहा. [15]

i) पर्यावरण संरक्षण : काळाची गरज

ii) शेतकरी आणि शेती

iii) चांदण्यातील भटकंती (ललित)

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयाचे 300 शब्दांपर्यंत परीक्षण करा. [15]

i) वाचन संस्कृती

ii) शेती आणि तरुण

iii) माहितीचा अधिकार

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P128

[Total No. of Pages : 7

[4801] - 104
F.Y. B.A. (Regular)
GERMAN (Advanced)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Use of a dictionary is not allowed.

Frage 1. Überstetzen Sie die folgende Texte ins Englische oder Marathi! (20)

A) 07

Das Wandern ist des Müllers Lust. Wandern bedeutet für die Deutschen mehr als nur spazieren gehen oder Ausflüge machen. Um 1900 begeisterten sich junge Leute, Arbeiter und Studenten für das einfache Leben in der Natur und gründeten die "Wandervogel" Bewegung. Heute geht es nicht so romantisch zu wie damals, auch wenn man oft noch die alten Wanderlieder singt. Die Deutschen sind auch gern mit dem Fahrrad unterwegs. Ausländer staunen oft über die vielen, gut markierten Radwege nicht nur in landschaftlich schönen Gebieten sondern auch in der Stadt.

B) Sag mal, wer bist du? 07

Florian (19): Für mich ist der Erfolg bei der Karriere das Wichtigste. Aber wegen Karriere will ich meine Freunde nicht vergessen. Die Freunde und die Beziehungen sind für mich genauso wertvoll wie die Karriere. Ziele für die Zukunft: gutes Einkommen, eigenes Haus und Familie.

Luisa (18): Ich bin ein offener Mensch. Ich mag neue Kontakte machen. Ich mag nicht allein sein sondern immer mit anderen Leuten zusammen. Ich brauche immer Leute um mich herum. Ich zeichne und male viel, z.B. Porträts von Menschen, die ich irgendwo getroffen oder gesehen habe. Mein Traum ist Designer zu werden.

C) Übersetzen Sie drei der folgenden Sätze ins Deutsche! 06

1. Excuse me, can I access my bank account through Internet?
2. Earlier, woman used to look after the household.
3. Our school lasted for 6 hours. But still it was very interesting.
4. In Germany many people are concerned about healthy food.
5. They distribute prospectus and pens to the companies as advertisement.

Frage 2. Beantworten Sie die folgenden Fragen! (nur 8) (16)

1. Was ist dein Traumberuf? Warum?
2. Was ist Petra Becker von Beruf? Welche Vor- und Nachteile hat ihr Beruf?
3. Was weisst du über Frankfurt?

P.T.O.

4. Wie wird das Leben ohne Handy und Fernseher sein?
5. Welche neue Lebensformen findet man in der deutschen Gesellschaft?
6. Wie ist deine Beziehung mit deinen Eltern?
7. Wie verbringst du deine Freizeit?
8. Was ist für die indischen Jugendlichen wichtig?
9. Welche sind die Meilensteine der europäischen Geschichte?
10. Wie wird die Arbeitswelt von morgen aussehen?

Frage 3) Grammatik und Wortschatz

34

A) Bilden Sie Partizip Perfekt! (nur 5)

05

1. Andrew kann es sehr gut.
2. Die Großeltern sehen die Kinder spielen.
3. Du musst auf das Rauchen verzichten.
4. Die Mutter lässt das Kind allein fahren.
5. Rita hört ihre Freunde singen.
6. Das darfst du nicht.

B) Ergänzen Sie mit Präteritum!(nur 5)

05

1. Heute läuft er nicht so schnell. Früher _____.
2. Heute wäscht man die Wäsche mit der Waschmaschine. Früher _____.
3. Heute gehen die Frauen aus dem Haus und arbeiteten. Früher _____.
4. Jetzt gehört die Wohnung einem anderen. Früher _____.
5. Heute schreibt man Emails oder SMS. Früher _____.
6. Heute spricht Herr Braun ziemlich viel. Früher _____.

C) Bilden Sie Passiv! (nur 5)

05

1. Der Postbeamte frankiert den Brief.
2. Die Lehrerin las die Aufsätze in der Klasse.
3. Onkel Heinz wäscht sein Auto jeden Tag.
4. Man kann das Formular per Internet schicken.
5. Der Arzt untersucht die alte Frau.
6. Man parkt die Autos hier.

D) Verbinden Sie die Sätze! (nur 5)

05

1. Die Jugendlichen möchten möglichst schnell ausziehen. Sie versuchen es immer.
2. Rita hatte Fieber. Sie ging zur Prüfung.
3. Das Ausziehen bedeutet Freiheit. Das bedeutet auch Stress und Arbeit.
4. Man fährt ins Ausland. Man bekommt da bessere Berufschancen.
5. Eine Wanderung in die Berge ist anstrengend. Sie ist auch sehr spannend.
6. Man beginnt zu essen. Man wäscht sich die Hände.

E) Bilden Sie Relativsätze! (nur 5)

05

1. Italien ist seine Heimat. Er hat dort lange Zeit gelebt.
2. Die Kinder sind sehr froh. Sie haben Ferien.
3. Das ist meine Cousine. Ich gehe gern mit ihr spazieren.
4. Meine Nachbarin ist sehr nett. Sie hilft uns immer.
5. In Deutschland wohnen vielen Türken. Ihre Kinder sprechen gut Deutsch.
6. Das ist die Professorin. Ich habe ihr das Buch gegeben.

F) Ergänzen Sie die Präpositionen! (nur 5)**05**

1. Die Eltern denken immer _____ die Zukunft ihrer Kinder.
2. Ausländer staunen oft _____ die gut markierten Radwege in Deutschland.
3. Der Student bittet seinem Professor _____ Rat.
4. Denkst du _____ deine Kindheit?
5. Erzähle mir etwas _____ deinem Kurs!
6. Wir leiden sehr _____ dem Verkehrslärm.

H) Ergänzen Sie das passende Wort! (nur 4)**04**

1. Hotel Mama : so richtig schon _____.
2. An der Spitze der modernen _____ steht Treue.
3. In den alten Zeiten war eine berufstätige Frau eine _____.
4. Bei einem _____ kauft man Fleisch.
5. Das ist ein neues _____ 'City Pride'. Hier laufen mehrer Filme auf ein mal.
6. Stell die Milchflasche in den _____. Ich möchte kalte Milch trinken.

Frage 4. Lesen Sie den folgenden Text und beantworten Sie die Fragen!**(10)**

Liebe Maria

Wie geht es dir? Uns geht es gut. Martin hat jetzt eine neue Stelle und ist in der neuen Firma wirklich glücklich. Tina geht seit September in die Schule. Nur ich habe ein Problem.

Du weißt ja, ich habe früher immer gern gearbeitet. Meine Zeit als Sekretärin bei Bosch war richtig schön. Jetzt bin ich seit sieben Jahren Hausfrau und Mutter und möchte gern wieder arbeiten. Tina ist am Vormittag in der Schule und ich denke, in der Zeit kann ich etwas arbeiten. Am Nachmittag will ich zu Hause sein und mit Tina Hausaufgaben machen. Sie braucht manchmal ein bisschen Hilfe.

Gestern habe ich die Zeitung gekauft und die Stellenangebote gelesen. Zwei Anzeigen waren interessant: AGFA sucht von 7.00 Uhr bis 9.00 Uhr eine Putzhilfe. Sieben Uhr morgens ist sehr früh aber ich denke, das ist kein Problem: Martin kann mit Tina frühstücken und sie in die Schule fahren. Er fängt ja erst um 9.00 Uhr an. AGFA bezahlt 210€ im Monat. Das ist nicht viel, aber da muss ich auch nur zwei Stunden pro Tag arbeiten.

Die andere Stellenanzeige war auch interessant: Neukauf, der neue Supermarkt hier in Reutlingen, sucht eine Verkäuferin. Der Supermarkt macht um 7:30 Uhr auf. Die Arbeitszeit ist von 8:00 Uhr bis 12:00 Uhr, also jeden Tag vier Stunden. Neukauf bezahlt ganz gut und ich kann sogar mit Tina frühstücken und sie um halb acht selbst in die Schule bringen. Die Stelle als

Verkäuferin finde ich sehr interessant. Aber glaubst du, das geht: Vormittags arbeiten, dann zu Hause putzen, kochen, waschen und am Nachmittag mit Tina Hausaufgabe machen?

Ich habe natürlich mit Martin gesprochen. Er meint, ich soll nur ein paar Stunden am Tag arbeiten, zum Beispiel als Putzhilfe. Zu Hause gibt es auch viel Arbeit und Martin ist am Abend müde. Dann will er nicht mit mir putzen und aufräumen. Was denkst du? Wo soll ich anrufen?

Schreibst du bitte mir schnell oder rufst du mich an?

Liebe Grüße

Deine Sandra

(A) Beantworten Sie die folgenden Fragen! (04)

1. Was war Sandra früher von Beruf?
2. Wie lange hat Sandra nicht gearbeitet?
3. Wie ist die Arbeitszeit pro Tag bei AGFA?
4. Wo kann Sandra als Verkäuferin arbeiten?

(B) Schreiben Sie richtig oder falsch! (04)

1. Martin ist Sandras Mann.
2. Tina kann alleine Hausaufgaben machen.
3. Neukauf sucht eine Sekretärin.
4. Martin möchte Sandra abends nicht im Haushalt helfen.

(C) Kombinieren Sie! (02)

1. 210 € pro Monat	a. arbeiten
2. Hausfrau	b. gehen
3. Als Sekretärin	c. sein
4. In die Schule	d. verdienen

Total No. of Questions : 4]

P128

[4801] - 104
F.Y. B.A. (Regular)
GERMAN (Basic)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Frage 1. Übersetzen Sie die folgenden Texte ins Englische oder Marathi! [15]

A) (05)

Ich wohne in der Bismarkstraße. Das ist eine enge Straße. Viele Menschen gehen hin und her. Dort sehen wir viele Autos, Autobusse, Motorräder und Fahrräder. Es gibt viele Häuser. Nur ein Haus ist sehr hoch. Das ist das Schiller-Theater. In den Häusern sind viele Geschäfte. Die Leute gehen in die Geschäfte und kaufen Sachen.

B) (04)

Das ist Angelika Wiechert. Sie kommt aus Dortmund. Jetzt lebt sie in Hamburg. Sie ist verheiratet und hat zwei Kinder. Frau Wiechert ist 34 Jahre alt und Ingenieurin von Beruf. Aber zur Zeit ist sie Hausfrau. Die Kinder sind noch klein. Angelika Wiechert hat zwei Hobbys; lesen und surfen.

C) Übersetzen Sie die folgenden Sätze ins Deutsche! (nur 3) (06)

1. My friend Sandra is working as a salesgirl.
2. What is the time, Mr. Blumenberg?
3. The reporter is searching an apartment.
4. Mark does not need a computer.
5. We have done the homework.

Frage 2. Beantworte Sie die folgenden Fragen! (nur 05) [10]

1. Haben Sie Geschwister? Wie viele?
2. Wie groß ist Ihre Wohnung?
3. Warum lernen Sie Deutsch?
4. Was kann man mit dem Videophone machen?
5. Wie finden Sie das Buch „Themen Aktuell 1“?
6. Was haben Sie in Ihrem Wohnzimmer?
7. Was essen und trinken Sie zum Frühstück?
8. Was müssen Sie zu Hause machen?
9. Sie möchten im Restaurant etwas bestellen. Wie machen Sie das?

Frage 3. Grammatik**[40]****A) Ergänzen Sie das richtige Verb! (nur 4)****(04)**

(sprechen, fragen, einschlafen, messen, fahren, einkaufen, machen)

1. Martha ist Krankenschwester. Sie _____ Fieber _____.
2. Die Lehrerin _____ den Schüler _____.
3. Meine Mutter und ich _____ jeden Tag im Supermarkt _____.
4. Katherina und Roland, _____ ihr nach Kolkata _____?
5. Peter, _____ du bitte lauter _____?

B) Ergänzen Sie die richtigen Artikel! (nur 4)**(04)**

1. _____ Apartment ist groß und hell.
2. Zu Hause habe ich _____ Schreibtisch.
3. Herr Walder geht durch _____ Wald spazieren.
4. Auf dem Deck gibt es auch _____ Sauna.
5. _____ Mädchen sprechen über den Mann.

C) Ergänzen Sie die Personalpronomen! (nur 4)**(04)**

1. Ich möchte eine Uhr kaufen. Wie findest du _____ da?
2. Lieber Karin und Karl, woher seid _____?
3. Der Lehrer kommt hierher. Frag bitte _____.
4. Wir essen einen Kuchen. _____ ist sehr süß.
5. Das Mädchen heißt Marit. _____ braucht einen Kuli.

D) Ergänzen Sie die Possessivpronomen! (nur 4)**(04)**

1. Danke Schön Frau Müller. _____ Eltern geht es gut.
2. Das ist meine Lehrerin. _____ Familie wohnt in Pune.
3. _____ Haus ist sehr klein. Wir sind aber zufrieden.
4. Morgen habe ich frei. Ich besuche _____ Mann morgen.
5. Hallo Jan und Jenny, _____ Büro ist sehr modern.

E) Ergänzen Sie die Modalverben! (nur 4)**(04)**

1. Er _____ sehr gut Tennis spielen.
2. Sie sind im Tempel. Sie _____ keine Schuhe tragen.
3. Du _____ Eis essen! Gehen wir dann.
4. Morgen ist die Prüfung. Wir _____ fleißig lernen.
5. Hast du Husten? Du _____ heißes Wasser trinken.

F) Bilden Sie das Perfekt! (nur 4)**(04)**

1. Mit 18 zieht Atul in das neue Haus um.
2. Den Sessel finden wir gut.
3. Er hat heute Geburtstag. Ich rufe ihn an.
4. Der Wecker klingelt jeden Tag um 5.00 Uhr.
5. Wo liegt das Buch?

G) Ergänzen Sie die richtigen Präpositionen! (nur 5)**(05)**

1. Das Auto fährt _____ den Wald.
2. _____ Hause darf ich keine Schuhe tragen.
3. Ich wohne _____ 1990 in Mumbai.
4. _____ der Tafel sind viele Wörter.
5. Nach der Heirat möchte sie mit ihrem Mann _____ Frankreich fahren.
6. _____ der Bundesrepublik Deutschland gibt es 16 Bundesländer.

H) Bilden Sie Fragen! (nur 4) (04)

1. Nein, sie hat große Augen.
2. Paula geht mit ihrem Freund ins Kino.
3. Ich rufe meine Großeltern an.
4. Der Fernseher steht im Schlafzimmer.
5. Ich wünsche ihm alles Gute!

I) Bilden Sie Sätze! (nur 4) (04)

1. gut, das, sehr, sein, Schwimmbad
2. malen, Hans Baumer, gern, und, surfen
3. sie, die, kochen, für, müssen, Gäste
4. mein, heißen, Mark, Mann
5. können, im, bis, Gasthof Niehof, essen, man, 22 Uhr

J) Verbinden Sie die Sätze mit richtigen Konjunktionen! (Benutzen Sie eine Konjunktion nur EINMAL) (Nur 3) (03)

1. Er hat ein Haus. Er hat keinen Garten.
2. Möchtest du Eis essen? Möchtest du Reis essen?
3. Sie liegt im Bett. Sie hat Fieber.
4. Ich kann Englisch. Ich kann Deutsch.

Frage 4.

[15]

(A) Lesen Sie den folgenden Text und beantworten Sie die Fragen! (08)

Jochen Pensler, 21, studiert in Leipzig Biologie. Sein Zimmer ist ein Zoo. Zurzeit hat er 6 Hunde, 26 Papageien, 14 Katzen und 1 Krokodil. Aber er hat kein Telefon und kein Radio. Einen Fernseher hat er auch nicht. „Ich höre keine Musik und ich brauche keine Unterhaltung. Nur Bücher brauche ich unbedingt und meine Tiere. Tiere sind mein Hobby und sie kosten viel Zeit.“

Bernd Klose, 42, lebt in Freiburg. Er ist Reiseführer von Beruf. Deshalb ist er selten zu Hause. Seine Wohnung hat nur ein Zimmer. Es gibt eine Matratze und einen Schreibtisch. Möbel findet Bernd nicht wichtig. „Ich brauche drei Dinge: den Computer, das Motorrad und das Mobiltelefon.“

Natascha Schmitt ist Krankenschwester von Beruf. Sie ist 32 Jahre alt, geschieden, wohnt in Stade und arbeitet in Hamburg. Sie hat eigenen Autowerkstatt. Natascha Schmitt liebt Autos. Problem mit dem Auto? - Kein Problem! Sie kann in 27 Sekunden das Problem lösen. Das ist Weltrekord!

i. Beantworten Sie die folgenden Fragen! (03)

1. Was sind Jochens Hobbys?
2. Warum gibt es wenige Sachen in Bernds Zimmer?
3. Was ist der Familienstand von Natascha?

ii. Finden Sie das richtige Wort aus dem Text! (04)

1. Hund, Katze, Maus sind _____
2. Jemand, der bei der Reise Information gibt
3. Verheiratet × _____
4. In einem _____ repariert man Autos.

iii. Geben Sie einen passenden Titel zum Text! (01)

(B) Schreiben Sie über eines der folgenden Themen! (07)

1. Meine Geschwister
2. Eine Reise
3. Meine Schule
4. Meine Stadt

[4801] - 107

F.Y. B.A

URDU (General Paper - I)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

A. Bang-e-Dara

B. Mazameen-e-Pitras

C. Waardat

ہدایات: (۱) تمام سوالات لازمی ہیں۔

(۲) بائیں جانب درج نمبرات مارکس ہیں۔

(20)

سوال نمبر: درج ذیل اشعار کی تشریح کیجیے۔ (کوئی دس)

- ۱۔ ہاں دکھا دے اے تصور! پھر وہ صبح و شام تو
 - ۲۔ زیب محفل ہے، شریک شورش محفل نہیں
 - ۳۔ گیسوئے اردو ابھی منت پذیر ساز ہے
 - ۴۔ کس بلندی پہ ہے مقام مرا
 - ۵۔ اس چمن کے نغمہ پیراؤں کی آزادی تو دیکھ
 - ۶۔ عطا درد ہوتا تھا شاعر کے دل کو
 - ۷۔ آگیا آج اس صداقت کا مرے دل کو یقین
 - ۸۔ ازاں ازل سے ترے عشق کا ترانہ بنی
 - ۹۔ کبھی صلیب پہ اپنوں نے مجھے لٹکایا
 - ۱۰۔ نہ یہ خدمت، نہ یہ عزت، نہ یہ رفعت اچھی
 - ۱۱۔ بوند اک خون کی ہے تو لیکن
 - ۱۲۔ ڈرا سکیں نہ کلیسا کی مجھ کو تلواریں
 - ۱۳۔ پاک رکھ اپنی زباں تلمیذِ رحمانی ہے تو
- دوڑ پیچھے کی طرف اے گردشِ ایام تو
یہ فراغت بزم ہستی میں مجھے حاصل نہیں
شع یہ سودائی دل سوزی پرواز ہے
عرش رب جلیل کا ہوں میں
شہر جو اجڑا ہوا تھا اس کی آبادی تو دیکھ
خودی تشنہ کام سے بے خودی تھی
ظلمتِ شب سے ضیائے روزِ فرقت کم نہیں
نماز اس کے نظارے کا اک بہانہ بنی
کیا فلک کو سفر چھوڑ کر زمیں میں نے
اس گھڑی بھر کے چمکنے سے تو ظلمت اچھی
غیرتِ لعلِ بے بہا ہوں میں
سکھایا مسلہ گردشِ زمیں میں نے
ہونہ جائے دیکھنا تیری صدا بے آبرو

- (10) سوال نمبر ۲: درج ذیل سوالات کے جوابات لکھیے۔ (کوئی دو)
- ۱۔ نظم ”سرگزشت آدم“ کے حوالے سے انسان کے جنت سے زمین تک کے سفر کا جائزہ لیجیے۔
 - ۲۔ علامہ اقبال کی شاعری کی امتیازی خصوصیات بیان کیجیے۔
 - ۳۔ صبح کا ستارہ کیا کیا بننا چاہتا ہے؟ اور کیوں؟
 - ۴۔ علامہ اقبال کی حیات پر مختصر آروشنی دالیے۔

- (10) سوال نمبر ۳ (الف): مندرجہ ذیل میں سے کسی ایک افسانے کا خلاصہ لکھیے۔
- ۱۔ نئی بیوی
 - ۲۔ معصوم بچہ

- (10) سوال نمبر ۳ (ب): کسی ایک مضمون پر تبصرہ کیجیے۔
- ۱۔ ہاسٹل میں پڑھنا
 - ۲۔ سینما کا عشق

- (15) سوال نمبر ۴ (الف): کسی ایک سوال کا مفصل جواب لکھیے۔
- ۱۔ بانگ درا کی مقبولیت کے اسباب مفصل لکھیے۔
 - ۲۔ علامہ اقبال کو شاعر مشرق کیوں کہا جاتا ہے؟ مدلل بحث کیجیے۔

- (15) (ب): کسی ایک پر سیر حاصل تبصرہ کیجیے۔
- ۱۔ پطرس بخاری کی حیات و شخصیت
 - ۲۔ مثنوی پریم چند کی افسانہ نگاری

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P130

[Total No. of Pages : 3

[4801] - 109

F.Y. B.A.

FRENCH (BEGINNERS)

Text : Apprenons le français (Part - 1, 2)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Q1. Répondez en français. (5 au choix)

[10]

- 1) Nommez deux choses dans la cuisine
- 2) Nommez les quatre saisons de l'année.
- 3) Combien d'étudiants y a-t-il dans votre classe ?
- 4) Quelle est votre nationalité ?
- 5) Nommez une fête française et une fête indienne pendant la saison de l'hiver.
- 6) Nommez les couleurs du drapeau français.
- 7) Nommez deux vêtements d'homme

Q2. Compréhension. Lisez le passage et répondez aux questions suivantes.

[10]

Aujourd'hui, c'est vendredi. Demain, c'est le week-end et je suis très heureuse. Demain matin, toute la famille va à la plage et le soir on va au cinéma. Après cela, on va dîner dans un restaurant chinois. J'invite mon amie Nicole qui est Française. C'est son anniversaire et donc je vais acheter un cadeau pour elle. Elle aime beaucoup les vêtements et je vais acheter une robe avec une écharpe et du chocolat.

- 1) Dites vrai ou faux
 - a) Samedi, la famille va à la plage.
 - b) L'amie est chinoise.
 - c) C'est l'anniversaire de Nicole.
- 2) Donnez le contraire (opposite) : aimer
- 3) Complétez avec les mots du texte.
 - a) Elle ___ beaucoup la musique.
 - b) Je vais ___ les fruits dans le marché.
 - c) Les deux jours du week-end sont _____ et _____.
- 4) Nommez deux vêtements de femme.

Q3) Grammaire

A) Conjuguez les verbes:

[10]

- 1) Il (faire) son devoir.
- 2) Tu (choisir) des gâteaux.
- 3) Marie, elle ne (marcher) pas très vite.

P.T.O.

- 4) Ils (aller) au cinéma ce soir.
 5) Vous (écrire) une lettre à vos amis.
 6) Pierre ne (comprendre) pas l'anglais.
 7) Nous (visiter) nos parents.
 8) Elle (acheter) un cadeau pour son amie.
 9) Ils (attendre) l'autobus.
 10) Sophie (avoir) un cours de français.
- B) Mettez l'article contracté. (2)
 1) C'est le livre ____ Paul
 2) Nous donnons nos cahiers _____ professeur.
- C) Récrivez les phrases avec le contraire des mots soulignés. (2)
 1) Le cinéma est **loin de** l'école.
 2) le stylo est **sous** la chaise.
- D) Mettez au négatif : (2)
 1) J'ai une nouvelle maison.
 2) Ce sont des étudiants intelligents.
- E) Mettez au pluriel : (2)
 1) J'écris avec mon nouveau stylo.
 2) L'étudiant parle français.
- F) Mettez au féminin. (2)
 1) le danseur anglais est grand.
 2) Mon oncle est italien.
- G) Mettez un adjectif possessif convenable : (2)
 1) Ils parlent à ____ professeurs.
 2) Vous portez ____ nouvelles chemises?
- H) Mettez les phrases en ordre. (2)
 1) à/ va / l' / école / elle
 2) le / français / c' /texte / est / de
- I) Complétez : (2)
 1) Janvier est le ____ mois de l'an.
 2) Mercredi est le ____ jour de la semaine.
- J) Trouvez l'intrus. (2)
 1. sur, sous, sûre, de, pour.
 2. il, on, vous, elle, nous

K) Récrivez selon les indications : (7)

- 1) Les cerises dans le panier sont ---- (rouge, rouges, blancs) (choisissez un adjectif)
- 2) Véronique va ____ banque. (au, à la, aux, à l' (mettez l'article contracté)
- 3) Il coupe les cheveux. Qui est-ce ? Il est ____ (chef / coiffeur/cuisinier)
- 4) Sarah habite en Espagne. Elle est ____ (nationalité)
- 5) Nous mangeons notre repas dans ____ (la cuisine / le salon / la salle à manger)
- 6) ____ sépare la France de l'Angleterre. (La mer Méditerranée / La Manche / La Seine)
- 7) Le 25 décembre est la fête de _____.

L) Reliez les colonnes. (5)

1. Je porte un chandail quand	a) Il fait chaud
2. Je mange la glace quand	b) Il fait du vent
3. Les feuilles tombent quand	c) Il pleut
4. Les oiseaux chantent quand	d) Il fait beau
5. Je prends un parapluie quand	e) Il fait froid

Q4) Traduisez en anglais. (10)

Elle s'appelle Sophia. Une Italienne, elle habite à Rome. Elle a 17 ans. Elle étudie 3 langues- l'italien, le français et l'espagnol. Elle n'aime pas l'anglais, c'est très difficile. Jolie et sympathique, elle a un ami, Paul. Paul est ingénieur, il travaille. Lui, il aime la musique, le sport et aussi le théâtre. Le weekend, tous les deux vont à la discothèque pour danser. Au mois de décembre, pour Noël, elle va à la plage avec Paul.

Q5) Ecrivez une composition sur (10)

Mes amis **OU**

Mon Ecole **OU**

Une visite au grand magasin.

[4801] - 111

F.Y. B.A.

HINDI

G - 1 : हिंदी सामान्य
(2008 पॅटर्न)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 80

पाठ्यपुस्तके :- i) गद्यधारा:

कार्यकारी संपादक : डॉ. सुरेश कुमार जैन

ii) काव्यकल्पद्रुम:

कार्यकारी संपादक : डॉ. सुरेश कुमार जैन

सूचनाएँ :- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

प्रश्न 1) अ) निम्नलिखित पारिभाषिक शब्दों में से किन्हीं चार के हिंदी पर्याय लिखिए : [4]

i) Action

ii) Casual

iii) Expert

iv) Memorandum

v) Project

vi) Store

ब) निम्नलिखित में से किन्हीं दो शब्दयुग्मों का अर्थ बताकर उनका वाक्य में प्रयोग कीजिए । [4]

i) अपेक्षा - उपेक्षा

ii) उदर - उदार

iii) कसर - कसरत

iv) प्रसाद - प्रासाद

क) निम्नलिखित में से किन्हीं चार गणितीय आँकड़ों को मानक वर्तनी के अनुसार देवनागरी लिपि में लिखिए : [4]

i) 27

iv) 32.4

ii) 70%

v) $9 \times 3 = 27$

iii) $25 + 20 = 45$

vi) $\frac{1}{3}$

- ड) निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर स्ववृत्त (बायोडेटा) तैयार कीजिए । [4]
- अमित / अमिता अग्रवाल, जनता महाविद्यालय, पुणे, में हिंदी व्याख्याता पद हेतु प्रकाशित विज्ञापन के आलोक में स्ववृत्त तैयार करता / करती है ।
 - सुश्री मनिषा महाजन विवाह विज्ञापन के आलोक में स्ववृत्त तैयार करती है ।
- इ) निम्नलिखित में से किसी एक पर्ची को प्रत्यक्ष भरकर उसका नमूना तैयार कीजिए । [4]
- सेन्ट्रल बैंक ऑफ इंडिया में प्रत्यक्ष पैसे भरने की पर्ची का नमूना तैयार कीजिए ।
 - रेल यात्रा के लिए आरक्षण हेतु आवेदन को प्रत्यक्ष भरकर उसका नमूना तैयार कीजिए ।

प्रश्न 2) अ) निम्नलिखित अवतरणों में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । [5]

- “आदमी से ज्यादा नासमझ जानवर दूसरा नहीं है । वह पढ़ा-लिखा हो सकता है, ज्ञानी हो सकता है, समझदार नहीं है ।”
- “कैसा अनोखा नगर है । यह कलकत्ता ! गोमुख की भागीरथी यहाँ हुगली बन गयी हैं ।”

ब) निम्नलिखित अवतरणों में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । [5]

- “यह काली-काली रात
बेबसी का आलम
मैं डरी-डरी - सी
चले नहीं जाना बालम ।”
- “दुख नहीं कोई कि अब उपलब्धियों के नाम पर,
और कुछ हो या न हो, आकाश-सी छाती तो है ।”

प्रश्न 3) अ) निम्नलिखित में से किसी एक परिच्छेद का एक तिहाई सार-लेखन कीजिए । [5]

- किसी देश की संस्कृति को जानने के लिए वहाँ के साहित्य का पूरा अध्ययन नितान्त आवश्यक है । साहित्य किसी देश या जाति के विकास का चिन्ह है । साहित्य से उस जाति के धार्मिक विचारों, सामाजिक संगठन, ऐतिहासिक घटनाचक्र तथा राजनीतिक परिस्थितियों का प्रतिबिम्ब मिल जाता है । भारतीय संस्कृति के मूल आधार हमारे साहित्य के अमूल्य ग्रंथ-रत्न हैं, जिनके विचारों से भारत की आंतरिक एकता का ज्ञान हो जाता है । हमारे देश की बाहरी विविधता भारतीय साहित्य के रूप में बहने वाली विचार और संस्कृति की एकता को ढक लेती है । साहित्य की आत्मा एक है, पर वह अनेक भाषाओं, रूपों तथा परिस्थितियों में हमारे सामने आती है ।

ii) आज का युग विज्ञान का युग है। विज्ञान शब्द इतना प्रचलित हो गया है कि साधारणतः लोग इस शब्द का अभिप्राय मनुष्य द्वारा प्राप्त उन महान सफलताओं को समझते हैं जो भौतिक सुविधाओं के रूप में दिखाई देती है। राकेट, रेडियो, टेलीविजन, रेफ्रिजरेटर, चिकित्सा प्रणाली में चमत्कारिक प्रयोग, वातानुकूलित भवन, मोटरकार आदि मूर्त वस्तुओं को ही विज्ञान मानना अथवा इन वस्तुओं के लिए अपेक्षित ज्ञान को ही विज्ञान अथवा वैज्ञानिक अध्ययन समझ लेना उचित नहीं है। विज्ञान का सामान्य अर्थ है “क्रमबद्ध ज्ञान” ये दो शब्द विज्ञान के आवश्यक तत्वों की ओर संकेत करते हैं। “ज्ञान” से तात्पर्य उस विषय वस्तु या सामग्री से है जो किसी अध्ययन के फलस्वरूप हम प्राप्त करना चाहते हैं। क्रमबद्ध शब्द उपर्युक्त ज्ञान को प्राप्त करने के साधन की ओर संकेत करता है।

ब) निम्नलिखित मुहावरों में से पाँच मुहावरों का वाक्यों में प्रयोग कीजिए। [5]

- i) आकाश - पाताल एक करना
- ii) अंतिम घड़ियाँ गिनना
- iii) कलेजा फटना
- iv) चंगूल में फसना
- v) दाल में काला होना
- vi) फूँक-फूँक कर पैर रखना
- vii) बहती गंगा में हाथ धोना

प्रश्न 4) अ) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [15]

- i) ‘उसने कहा था’ कहानी के शीर्षक की सार्थकता स्पष्ट कीजिए।
- ii) सिरचन का चरित्र-चित्रण कीजिए।
- iii) पहला सफेद बाल दिखाई देने पर लेखक की क्या प्रतिक्रिया हुई ?
- iv) समानान्तर रेखाएँ एकांकी में प्रस्तुत समस्या को अपने शब्दों में लिखिए।
- v) अमृतराय आदमी को नासमझ जानवर क्यों कहते हैं।

ब) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [15]

- i) राधा पवन के माध्यम से कृष्ण को कौनसा संदेश देती है ?
- ii) ‘मोह’ कविता का आशय स्पष्ट कीजिए।
- iii) कवि को जन-जन का चेहरा एक क्यों लगता है ?
- iv) ‘श्रद्धांजलि’ कविता में प्रस्तुत व्यंग्य को स्पष्ट कीजिए।
- v) कवि प्रभाकर माचवे के अनुसार प्रतिमा कहाँ बसती है ?

प्रश्न 5) निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर निबंध लिखिए :

[10]

- i) मेरा प्रिय खेल
- ii) मोबाईल लाभ और हानि
- iii) राष्ट्रीय एकता

Total No. of Questions : 5]

P131

[4801] - 111

F.Y. B.A.

HINDI

G - 1 : हिंदी सामान्य

प्रयोजनमूलक हिंदी (Functional Hindi)

(2008 पॅटर्न)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 80

सूचनाएँ :- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) प्रश्न के दाईं और लिखें अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

प्रश्न 1) अ) निम्नलिखित अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों में से किन्हीं आठ शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए : [8]

i) Accountant	ii) Acting
iii) Cheque	iv) Concession
v) Credit	vi) Deficit
vii) Goods	viii) Standard
ix) Registrar	x) Strong room

ब) निम्नलिखित वाक्यों में से किन्हीं छह वाक्यों को मानक वर्तनी के आधार पर शुद्ध कीजिए : [6]

- नेतेने आज व्याख्यान दिया।
- तुम्हारा कहेना बराबर है ।
- घोडेन न्यायकी घंटा बजायी ।
- मैं मेरा काम करता हूँ ।
- अमोल मेरे से बडा है ।
- नदी को बाढ आया था ।
- रमेशने आमे खाया ।
- अंविनाशने वहाँ जाना चाहिए ।

क) निम्नलिखित में से किन्हीं छह गणितीय आँकड़ों तथा चिह्नों को मानक वर्तनी के अनुसार शब्दों में लिखिए : [6]

i) 48

ii) $6\frac{1}{2}$

iii) $\frac{9}{10}$

iv) 39%

v) 42.7

vi) $10 + 12 = 22$

vii) $49 - 15 = 34$

viii) $18 \div 3 = 6$

प्रश्न 2) निम्नलिखित पत्रों में से किन्हीं दो पत्रों के प्रारूप तैयार कीजिए : [10]

- i) महेश / मयुरी चौव्हाण, आनंदनगर, जम्मू से अपने राकेश / राखी जैन को अपने बहन के विवाह हेतु निमंत्रण पत्र भेजता / भेजती है ।
- ii) सौरभ / साधना कुलकर्णी, दिल्ली से प्रबंधक, बैंक ऑफ बडोदा, गांधी मार्ग, मुंबई को 'हिंदी अधिकारी' पद हेतु आवेदन पत्र लिखता / लिखती है ।
- iii) सचिन / सोनिया जोशी कामायनी कॉलनी, जम्मू से अपने भाई सौरभ को एम. बी. ए में गोलडमैडल पाने हेतु अभिनंदन पत्र लिखता / लिखती है ।
- iv) अमोल / अपर्णा गणेश पेठ, औरंगाबाद से नगर निगम के स्वास्थ्य अधिकारी को कुडा हटाने के लिए शिकायती पत्र लिखता / लिखती है ।

प्रश्न 3) अ) निम्नलिखित परिच्छेद का एक-तिहाई शब्दों में सार-लेखन कर उसे उचित शीर्षक दीजिए: [6]

नए मानववाद की मूल मान्यताएँ क्या हैं ? संक्षेप में इन्हें स्वतंत्रता, समता और बंधुता की आधुनिक एवं भारतीय व्याख्या कह सकते हैं । ये आधुनिक इसलिए हैं कि उन्नीसवीं शताब्दी के अर्थिक आंदोलनों ने इन मान्यताओं में नया तत्व भर दिया है । इनका रूप भारतीय इसलिए हो गया है कि भारत में स्वतंत्रता का अर्थ केवल राजनीतिक स्वाधीनता की प्राप्ति नहीं बल्कि स्त्रियों का उत्थान दलित वर्गों का उद्धार देश के भीतर सामंती तत्वों की समाप्ति तथा अन्य बहुत सी बातें भी इसकी परिधि में आ जाती हैं ।

ब) निम्नलिखित विषयों में से किसी एक विषय का कल्पना विस्तार कीजिए : [6]

i) मनुष्य वही है जो मनुष्य के लिए मरे ।

ii) गया वक्त फिर नहीं आता ।

- प्रश्न 4) अ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो विषयों पर विज्ञापन का नमूना तैयार कीजिए : [6]
- i) भ्रमणध्वनि (मोबाइल) ii) चाय
iii) साबुन iv) बीमा
- ब) निम्नलिखित अंग्रेजी अथवा मराठी परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए : [6]

Life greatest setbacks reveal life's biggest opportunities. As the ancient thinker Euripides noted, "There is in the worst of fortune the best chances for a happy change." If you have suffered more than your fair share of difficulties in life, perhaps you are being prepared to serve some greater purpose that will require you to be equipped through your trials. Use these life lessons to fuel your future growth. And understand that if you have failed more than others, there is very good chance you are living more Completely than others.

अथवा

आयुष्यातली सगळ्यात मोठी पीछेहाट ही सगळ्यात मोठी संधी दर्शवते. प्राचीन विचारवंत युरीपिडस म्हणतात, "दुर्भाग्यात एक चांगला बदल घडण्याची उत्तम शक्यता असते" जर तुमच्या जीवनात तुमच्या योग्य वाटणी पेक्षाही जास्त अडथळे किंवा अडचणी तुम्ही भोगल्या असतील तर हे अडथळे पार करताना प्रयत्नांनी मिळालेल्या कौशल्यामुळे कदाचित एक महान ध्येय साध्य करण्यासाठी तुम्ही तयार होत असता. जीवनातले हे धडे तुम्ही भविष्याच्या विकासाचे इंधन म्हणून वापरा. जर तुम्ही दुसऱ्यां पेक्षा जास्त अयशस्वी ठरले असाल तर असे समाजा की तुम्ही दुसऱ्या पेक्षा जास्त परिपूर्ण आयुष्य जगण्याची शक्यता आहे.

- प्रश्न 5) अ) निम्नलिखित लघुत्तरी प्रश्नों में से किन्हीं दो के उत्तर लिखिए : [10]
- i) प्रयोजनमूलक हिंदी के विविध कार्यक्षेत्रों का परिचय दिजिए ।
ii) भारत सरकार द्वारा निर्धारित वर्तनी संबंधी नियमों को स्पष्ट कीजिए ।
iii) जनसंचार के प्रमुख माध्यमों पर प्रकाश डालिए ।
iv) राजभाषा अधिकारी के कर्तव्य लिखिए ।
- ब) निम्नलिखित विषयों में से किन्हीं चार पर टिप्पणियाँ लिखिए : [16]
- i) प्रयोजनमूलक हिंदी के विविध रूप
ii) मानक लिपि का अर्थ तथा महत्व
iii) अनुवाद के प्रकार
iv) विज्ञापन का महत्व
v) पत्र-लेखन के प्रकार
vi) कल्पना विस्तार का स्वरूप

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P132

[Total No. of Pages : 3

[4801] - 112

F.Y. B.A.

PERSIAN

Text : QAND-E-FARSI

(2008 Pattern) (General Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right side indicate full marks.

Q1) Explain with giving examples. (Any TEN) :

[20]

1 - حسنِ تعلیل	2 - مرآة النظر
3 - رد العجز على الصدر	4 - مبالغه
5 - تجنیس تام	6 - لف و نشر
7 - تشبیه	8 - اشتقاق
9 - تضاد	10 - تلمیح
11 - تجاہل عارمانہ	12 - سوال و جواب
13 - تجنیس مکرر	

Q2) Explain in details. (Any Two) :

[10]

(1) مثنوی	(2) قصیدہ
(3) رباعی	(4) داستان

P.T.O.

Q3) a) Reproduce any one story :

[10]

- (1) حکایت دزد گلیم
(2) حکایت خلیفہ ناصر
(3) حکایت ملک مصر

b) Write short notes on any one :

[10]

- (1) ملک اشغراء بیمار
(2) مرزا غالب
(3) حافظ شیرازی
(4) ایاز مرزا

Q4) a) Explain in Persian or translate and explain in English, Urdu or marathi the following couplets. (Any Five) :

[10]

- 1 - خدایا جہاں پادشاہی تراست
ز ما خدمت آید خدائی تراست
2 - ازین پز مردگی ما را نمی نیست
کہ عمل را زندگانی جز دمی نیست
3 - اگر آں ماہ سپربان گردد
نغم دل نغمسار جاں گردد
4 - تو بر بنیوگان نہ رومی
باکنیزان یا سمین بومی
5 - دختران را ہمہ جنگ است جدل با مادر
پسراں را ہمہ بدخواہ پدر می بیستم
6 - چه داری جز یکی دریم کہ خواہی
بہشت و نعمت ارض و سماں را
7 - ہر کہ بیپودہ گردن افرازد
خویشتن را بگردن اندازد

b) Translate the passage in English, Urdu or Marathi (Any Two) : [12]

- (1) درویش نے مجرد بگوشہ صحرائے نشسہ بود۔ پادشاہ بروئے بگذشت
درویش از آنجا که سطوت سلطنت است برنجید و گفت این
طائفہ خرقہ پوشان ایشال بہائم انداہلیت و آدیت ندارند۔
وزیر تزدیکش آمد و گفت۔ اے جواں مرد، سلطان روئے زمین
بر تو خدمت گزار کرد، خدمتہ نکردی و شرائط ادب بجا نیاموردی۔
گفت۔ سلطان را بگوی تا توقع خدمت از کسے دارد۔
- (2) آورده اند کہ سپاہ دشمن بسیار بود و ایناں اندک۔ جماعتے
آهنگ گریز کردند۔ پسر نعرہ بزد و گفت ای مرداں!
بگوشید، تا جامہ زناں نپوشید، سواراں را بگفتن او
تہور زیاد گشت و یکبار حملہ بردند۔ شنیدم کہ ہم در اں روز
بر دشمن ظفر یافتند۔ ملک سروچشمش بہوسید و برکنار گرفت۔
- (3) درویش نے را ضرورتے روئے نمود کلیجے از خانہ یاری بزد و نطقہ کرد۔ حاکم
فرمود کہ دستش ببریہ صاحب کلیم شفاعت کرد کہ من او را بخل کردم
گفتہ بشفاعت تو حد شرح فرونگذارم گفت آنچه فرمودی راست است
و لیکن ہر کہ از مال وقف چیزے بزد و قطعش لازم نیاید کہ الفقیر
لاسلک ہرچہ درویشاں راست وقف محاباں است۔

c) Translate the unseen English passage in Persian, Urdu or Marathi : [8]

It is better not to go seeking for a rich man's favour than to bear the insults of the man at the gate, it is better not to eat meat than to endure the ugly demands of the butcher for payment.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P133

[Total No. of Pages : 3

[4801] - 113

F.Y. B.A.

SANSKRIT (संस्कृत)

G - 1 : Surabhāratī (सुरभारती)
(2008 Pattern)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

All questions are compulsory.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Figures to the right indicate full marks.

प्र.1) 'अ' आणि 'ब' विभागातील प्रत्येकी कोणत्याही दोहोंचे मराठीत अथवा इंग्रजीत भाषांतर करा. [20]

Translate each two from 'A' and 'B' sections into Marathi or English.

'अ' विभाग /Section 'A'

i) विदूषकः - किमतः परम् मालविका बकुलावलिका च निगलवत्यावदृष्टसूर्यपादं पातालवासं
नागकन्ये इवानुभवतः ।

राजा - कष्टं कष्टम् ।

मधुररवा परभृतिका भ्रमरी च विबुद्धचूतरसंगिन्यौ ।

कोटरमकालवृष्ट्या प्रबलपुरोवातया गमिते ॥

वयस्य, अप्यत्र कस्यचिदुक्रमस्य गतिः स्यात् ।

ii) अथवा साध्विदमुच्यते -

एकेनापि सुधीरेण सोत्साहेन रणं प्रति ।

सोत्साहं जायते सैन्यं भग्ने भङ्गमवाप्नुयात् ॥

अथ तौ द्वावपि गृहं प्राप्य पित्रोरग्रतो विहसन्तौ ज्येष्ठस भ्रातृचेष्टितमूचतुः यथा
गजं दृष्ट्वा दूरतः अपि नष्टः ।

P.T.O

- iii) भूतपूर्वमभूतपूर्व वा जनपदं परदेशापवाहनेन स्वदेशाभिष्यन्दवमनेन वा निवेशयेत् । शूद्रकर्षकप्रायं कुलशतावरं पञ्चशतकुलपरं ग्रामं क्रोश-द्विक्रोशसीमानमन्योन्यारक्षं निवेशयेत् । नदीशैलवनभृष्टिदरीसेतुबन्धशमीशालमलीक्षीरवृक्षानन्तेषु सीम्नां स्थापयेत् ।

‘ब’ विभाग /Section 'B'

- i) जानीमहे वयमिदं परमार्थतत्त्वं
त्वां सैनिकाश्रयति जीवितमस्मदीयम् ।
अस्मत्सुखाय विहितेन पराक्रमेण
नीतास्त्वया वयमिवानिशामाधमर्ण्यम् ॥
- ii) प्रियप्राया वृत्तिर्विनयमधुरो वाचि नियमः
प्रकृत्या कल्याणी मतिरनवगीतः परिचयः ।
पुरो वा पश्चाद्वा तदिदमविपर्यासितरसं
रहस्यं साधूनामनुपधिविशुद्धं विजयते ॥
- iii) स्पृशन् सुविपुलं शीतमुदकं द्विरदः सुखम् ।
अत्यन्ततृषितो वन्यः प्रतिसंहरते करम् ॥
एते हि समुपासीना विहगा जलचारिणः ।
नावगाहन्ति सलिलमप्रगल्भा इवाहवम् ॥

प्र.2) ‘अ’ आणि ‘ब’ विभागातील प्रत्येकी कोणत्याही एकाचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा. [10]

Explain with reference to context any one from each section, section 'A' and 'B'.

‘अ’ विभाग /Section 'A'

- i) लब्धावसरो नवसेवक इव निकटीबभूवास्य मन्मथः ।
ii) अल्पकोशो हि राजा पौरजानपदानेव ग्रसते ।

‘ब’ विभाग /Section 'B'

- i) इहलोके विशुद्धा च कीर्तिरायुर्विवर्धनी ।
ii) लोकोत्तराणां चेतांसि को नु विज्ञातुमर्हति ।

प्र.3) 'अ' आणि 'ब' विभागातील प्रत्येकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या. [20]

Write an essay type answer to any one from each section, 'A' and 'B'.

'अ' विभाग /Section 'A'

i) 'सर्वधर्मपरिषद्' या पाठाचे विस्तृत विवेचन करा.

Write a detailed note on the lesson 'सर्वधर्मपरिषद्'

ii) मैत्रेयी आणि याज्ञवल्क्य यांच्यातील संवाद स्पष्ट करा.

Explain a dialogue between मैत्रेयी and याज्ञवल्क्य.

'ब' विभाग /Section 'B'

i) व्याघ्रीतनयसंवाद: या पद्याचे विवेचक रसग्रहण करा.

Critically appreciate a poem व्याघ्रीतनयसंवाद:.

ii) 'पाण्डुरङ्गाष्टकम्' या स्तोत्रातील तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.

Explain philosophy in the 'पाण्डुरङ्गाष्टकम्' स्तोत्र.

प्र.4) पुढील उतारा मराठी किंवा इंग्रजीत अनुवादित करा. [10]

Translate the following passage into Marathi or English.

तद्यथानुश्रूयते, अस्ति कस्मिंश्चित्समुद्रोपकण्ठे महज्जम्बूपादपः सदाफलः । तत्र रक्तमुखो नाम कपिः प्रतिवसति स्म । तत्र च तस्य तरोरधः कदाचित्करालमुखो नाम मकरः समुद्रसलिलात् निष्क्रम्य सुकोमलवालुकासनाथे तीरोपान्ते न्यविशत् । ततः रक्तमुखेन स प्रोक्तः - “अयि, भवान् समभ्यागतः अतिथिः । तद् भक्षयतु मया दत्तान्यमृततुल्यानि जम्बूफलानि । उक्तञ्च, वैश्वदेवान्ते श्राद्धसमये आपन्नमतिथिं गोत्रं चरणं विद्यां कुलं च न पृच्छेदिति मनोः मतम् । यस्मिन् सदने अतिथिः अपूजितः तस्मात् पितृभिः सह देवताः विमुखाः गच्छन्ति ।” एवमुक्त्वा तस्मै जम्बूफलानि ददौ । सः अपि तानि भक्षयित्वा तेन सह चिरं गोष्ठीसुखमनुभूय स्वभवनमगात् । एवं नित्यमेव तौ वानरमकरौ जम्बूछायास्थितौ विविधशास्त्रगोष्ठ्या कालं नयन्तौ सुखेन तिष्ठतः ।

[4801] - 114

F.Y. B.A.

G - I : ARDHĀMAGADHI (Prakrit)

प्राकृत गद्य-पद्य वेचे क्रमांक - 5

(2008 Pattern)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

Q1) Translate into English or Marathi any two of the following : [12]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे मराठी किंवा इंग्रजीमध्ये भाषांतर करा.

- i) तओ पभाए पसेणइस्स सो उवणीओ । राइणा पुच्छिओ । तेण कहिओ सवभावो । राइणा भणियं “जं मग्गसि तं देमि ।” सो भणइ “चिंतिउं मग्गामि ।” राइणा “तह” त्ति भणिए असोग वणियाए चिंतिउमारद्धो “दोहिं मासेहिं वत्थाभरणाणि न भविस्संति, ता सुवण्ण-सयं मग्गामि । इमेण वि भवण-जाण-वाहणाइं न भविस्संति, ता सहस्सं मग्गामि । इमेण वि डिंभ-रूवाण परिणयणाइवओ न पूरेइ, लक्खं मग्गामि । एसो वि सुहि-सयण-संमाण-दीणाणाहाइं-दाण-विसिट्ट-भोगोवभोगाण ण पज्जत्तो, ता कोडिं कोडिसहास्सं वा मग्गामि ।
- ii) गोवालो त्ति काउं मंतिसामंताइणो तस्स आणं न कुणंति । महायण-प्पहाणो त्ति मंतणत्थं हक्कारिओ अणेण जिणदत्तसेट्ठी । सो वि अवण्णाए नागच्छइ । चिंतिएं देवपालदेवेण - ‘जेण मे रज्जं दिण्णं तमेव देवं विण्णवेमि किं अण्णेण’ ति गओ जुगाइदेवपडिमापासं । कप्पूरा गुरूकुसुमुच्चएहिं तं अच्चिऊण विण्णवेइ - “भयवं जहा तुमए मह महारज्जमेयं दिण्णं तहा अणिससरियं पि देहि जेण रज्जं थिरीहोइ’ । वं तरेणंतरिक्खट्टिएण भणियं - ‘मट्टियमयमयगलारूढो राजवाडियं करिज्ज, सो य मज्झ पभावेण चालिस्सइ ।
- iii) देवीए भणियं - ‘जइ एवं, ता दिन्नं मए इमस्स अभयं’ । राइणा भणियं - ‘सुदिन्नं’ । हरिसिओ चोरो मोइयं सुंदरयरं ति । परितुट्ठा कमलुया । हसिअं सेस-देवीहिं । महादेवीए भणियं - किमिमिणा हसिएण ? एयं चेव पुच्छह ‘किमेत्थ सुंदरयरं ? ति । पुट्ठो चोरो । भणियं च णेण - ‘मरण - भयाहिभूएण न नायं मए सेसं ति नं याणामि विसेसं । संपयं पुण सुहिओ म्हि ।

Q2) Give reference to the context (any two) : [8]

ससंदर्भ स्पष्टीकरण द्या. (कोणतेही दोन)

- i) इह-पर-लोए विज्जा कल्लाण - हेऊ ।
- ii) जिणधम्मपरो गमिऊण जीवियं अह समाहिणा मरिउं ।
पत्तो सगं मोक्खं च देवपालो पियासहिओ ।
- iii) 'अज्जउत्त, नत्थि मे विहवो एयस्स सुंदरयर - दाणे ।'

Q3) Give subject-matter of the story. 'विज्जा विहिणो नस्सइं । [16]

OR / किंवा

How did निपुणिका know the secret of the king from विदूषक ?

निपुणिकेने राजाचे गुपित विदुषकाकडून कसे जाणून घेतले ?

Q4) Give short notes (any one) : [8]

टीपा द्या. (कोणतेही एक)

- i) बंभदत्त
- ii) श्रीवसुदेवहिण्डी

पद्यविभाग

Q1) Translate into English or Marathi (any two) : [8]

मराठी किंवा इंग्रजीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

- i) कत्तो वि तप्पउत्तिं अलहंतो सो वि भणइ फुडमेयं ।
“कुक्कुड - पउत्ति-कहगस्स देमि दीणारवीसं” ति ॥
तं सोउं धण-लुद्धा चंडाइ सयज्झिया कह वि मुणुउं ।
चवला नाम तलारस्स अग्गओ अक्खए एवं ॥
“चंडाइ भक्खिओ कुक्कुडो” ति “को पच्चओ” ति सो भणइ ।
चवला जंपइ “चंडा-मुहेण एयं कहावेमि” ॥

- ii) एवं भणिओ वि भणइ, “जाव देवीए नो सरीर-ठिई ।
विहिया ताव मए वि हु नो कस्यव्वा” तओ तेहिं ॥
कय-कूड-कप्पणेहिं भणिओ एगो नरो जहा तुमए ।
रायसभाए राया भणियव्वो, “देव, देवीए ॥
पेसविओ सग्गाओ अहं जहा देव-कुसल-वुत्तंतं ।
गेणहसु एज्जसु य मंमंतियम्मि” रायाए तो भणियं ॥
- iii) सन्नद्ध-बद्ध - पट्टेहिं तेहिं गहियाउहप्पहारेहिं ।
कय-सीहणाय - बोलेहिं वेढियं मज्झ वर-भवणं ॥
पर - संचियस्स अत्थस्स कारणे मरणमागयं तेहिं ।
स - भुय - बलज्जियमत्थं न देमि हरिउं विचिंतेउं ॥
सहसा य उट्टिओ हं धणयुं घेतूण सर-सहस्सं च ।
तो भंडणमाढत्तं चोराण महंत - भीसणयं ॥

Q2) Give reference to the context (any two) :

[8]

ससंदर्भ स्पष्टीकरण द्या. (कोणतेही दोन)

- i) चंडा भणइ “मए सहि, सुविणो दिट्ठो इमो न उण सच्चं ।
ii) “सुंद-निसुंदा सुर-सत्थकंटया ते समुद्धरसु ॥
iii) पीडिज्जंता वि रसं जणंति उच्छू कुलीणा य ॥

Q3) Give detailed note on temporal worldly substances with the help of ‘अद्दुवाणुवेक्खा’.

[16]

सांसारिक पदार्थांचे क्षणभंगुरत्व ‘अद्दुवाणुवेक्खा’ च्या आधारे विस्ताराने स्पष्ट करा.

OR / किंवा

Narrate the story of ‘चित्र’.

‘चित्राची कथा’ सांगा.

Q4) Give short note (any one).

[4]

थोडक्यात टीप द्या. (कोणतेही एक)

- i) Nature of a woman.
स्त्रीस्वभाव
ii) केगइ

ॐ ॐ ॐ

[4801] - 115

F.Y. B.A.

PALI

G - I : PALI KUSUMĀNJALI

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Q1) Translate into English or Marathi. (Any Two)

[12]

इंग्रजी कींवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

i) “तिस्सो इमा, भिक्खवे, निस्सरणिया धातुयो। कतमा तिस्सो? कामानमेतं निस्सरणं यदिदं नेक्खम्मं, रूपानमेतं निस्सरणं यदिदं आरूपं, यं खो पन किञ्चि भूतं सङ्कतं पटिच्चसमुप्पन्नं निरोधो तस्स निस्सरणं – इमा खो, भिक्खवे, तिस्सो निस्सरणिया धातुयो’ति। एतमत्थं भगवा अवोच। तत्थेतं इति वुच्चति –

“कामनिस्सरणं जत्वा, रूपानञ्च अतिककमं ।

सब्बसङ्खारसमथं, फुसं आतापि सब्बदा ॥

“स वे सम्मद्दसो भिक्खु, यतो तत्थ विमुच्चति ।

अभिञ्जावोसितो सन्तो, स वे योगातिगो मुनी’ति ॥

ii) “यो च मेत्तं भावयति, अप्पमाणं पटिस्सतो ।

तनू संयोजना होन्ति, पस्सतो उपधिक्खयं ॥

“एकम्पि चे पाणमदुट्टचित्तो, मेत्तायति कुसलो तेन होति ।

सब्बे च पाणे मनसानुकम्पं, पहूतमरियो पकरोति पुञ्जं ॥

“ये सत्तसण्डं पथविं विजित्वा, राजिसयो यजमानानुपरियगा ।

अस्समेधं पुरिसमेधं, सम्मापासं वाजपेय्यं निरग्गालं ॥

iii) अथ खो अञ्जतरा देवता अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णा केवलकप्पं जेतवनं ओभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो सा देवता भगवन्तं एतदवोच – “आयस्मा, भन्ते, नन्दो भगवतो भाता मातुच्छापुत्तो आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्तिं पञ्जाविमुत्तिं दिट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्जा सच्छिक्त्वा उपसम्पज्ज विहरती’ति। भगवतोपि खो जाणं उदपादि –” नन्दो आसवानं खया अनासवं चेतोविमुत्तिं पञ्जाविमुत्तिं दिट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्जा सच्छिक्त्वा उपसम्पज्ज विहरती’ति।

इंग्रजी कींवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

- i) “परिपुण्णकायो सुरुचि, सुजातो चारूदस्सनो ।
सुवण्णवण्णोसि भगवा, सुसुक्कदाठोसि वीरियवा ॥
“नरस्स हि सुजातस्स, ये भवन्ति वियञ्जना ।
सब्बे ते तव कायस्मिं, महापुरिसलक्खणा ॥
“पसन्ननेत्तो सुमुखो, ब्रह्मा उजु पतापवा ।
मज्झे समणसङ्घस्स, आदिच्चोव विरोचसि ॥
“कल्याणदस्सनो भिक्खु, कञ्चनसन्निभत्तचो ।
किं ते समणभावेन, एवं उत्तमवण्णिनो ॥
- ii) “गाथाभिगीतं मे अभोजनेय्यं,
सम्पस्सतं ब्राह्मण नेस धम्मो ।
गाथाभिगीतं पनुदन्ति बुद्धा,
धम्मे सति ब्राह्मण वृत्तिरेसा ॥
“अञ्जेन च केवलिनं महेसिं,
खीणासवं कुक्कुच्चवूपसन्तं ।
अन्नेन पानेन उपट्टहस्सु,
खेत्तज्झि तं पुञ्जपेक्खस्स होती”ति ॥
- iii) तं सद्दं सुत्वा तुरितमवसरी सो, सुद्धोदनस्स तद भवनं उपाविसि ।
निसज्ज तत्थ इदमवोचासि सक्खे, “कुहिं कुमारो अहमपि दट्टुकामो” ॥
ततो कुमारं जलितमिव सुवण्णं, उक्कामुखेव सुकुसलसम्पहट्टं ।
दह्ल्लमानं सिरिया अनोमवण्णं, दस्सेसु पुत्तं असितव्हयस्स सक्खा ॥
दिस्वा कुमारं सिखिमिव पज्जलन्तं, तारासभं व नभसिगमं विसुद्धं ।
सूरियं तपन्तं सरदरिवब्भमुत्तं, आनन्दजातो विपुलमलत्थ पीतिं ॥
अनेकसाखञ्च सहस्समण्डलं, छत्तं मरू धारयुमन्तलिक्खे ।
सुवण्णदण्डा वीतिपतन्ति चामरा, न दिस्सरे चामरछत्तगाहका ॥

Q3) Explain with reference to context. (Any Four)

[16]

संदर्भासहीत स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही चार)

- i) दिवा तपति आदिचो, रत्तिमाभाति चन्दिमा ।
सननद्धो खत्तियो तपति, झायी तपति ब्राह्मणो ।
अथ सब्बमहोरत्तिं, बुद्धो तपति तेजसा ॥
- ii) 'इतिपि सो भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविदू अनुत्तरो पुरिसदम्मसारथि सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा'ति
- iii) "सो बोधिसत्तो रतनवरो अतुल्यो, मनुस्सलोके हितसुखत्थाय जातो ।
सक्ख्यान गामे जनपदे लुम्बिनेय्ये, तेनम्ह तुट्ठा अतिरिव कलयरूपा ॥
- iv) "अनभिरतो अहं, आवुसो, ब्रह्मचरियं चरामि; न सक्कोमि ब्रह्मचरियं सन्धारेतुं, सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तिस्सामी'ति।
- v) "यो न हन्ति न घातेति, न जिनाति न जापये ।
मेत्तंसो सब्बभूतेसू, वेरं तस्स न केनची'ति।
- vi) "एदिसो धम्मो, नेदिसो धम्मो; नेदिसो धम्मो, एदिसो धम्मो'ति।

Q4) Answer any one of the following question.

[10]

खालीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

- i) Critically appreciate brāhmanavagga.
ब्राह्मणवग्गाचे चिकित्सक रसग्रहण करा.
- ii) Write an essay on sundarikasutta.
सुन्दरिकसुत्त या विषयावर सविस्तर निबंध लिहा.

Q5) Write a detailed note (Any Two):

[10]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टीपा लिहा.

- i) उत्तमपुरिसो.
- ii) कल्याणधम्मो.
- iii) नाळकसुत्त.
- iv) सेलसुत्त.

XXXX

[4801]-116

F.Y. B.A.

ARABIC - (General - I)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q. I. Translate into English or Urdu
or Marathi any two of the following
passages: (20)

(الف) « حَامِدٌ خَرَجَ مِنَ الْبَيْتِ صَبَاحًا ،
وَوَصَلَ إِلَى الْمَدِينَةِ سَاعَةً فِي الْمِيْعَادِ ، رَجَعَ
حَامِدٌ إِلَى الْبَيْتِ ظَهْرًا ، وَوَقَفَ بِالْبَابِ ،
هُوَ طَرَقَ الْبَابَ ، سَعَادٌ سَمِعَتْ طَرَقَ
الْبَابِ ، قَرُبَتْ سَعَادٌ مِنَ الْبَابِ وَ
فَتَحَتْهُ ، حَامِدٌ وَصَلَ إِلَى الْحِجْرَةِ وَخَلَعَ
الذِّيَّاسَ وَكَبَسَ لِبَاسًا آخَرَ ، نَظَرَ
حَامِدٌ وَقَعَ عَلَى الْمَكْتَبِ ، وَجَدَ عَلَيْهِ سَالَةً
وَرَدَّتْ الرَّسَالَةَ مِنَ الْقَرِيْبَةِ ، أَخَذَ
حَامِدٌ تِلْكَ الرَّسَالَةَ وَقَرَأَهَا وَ
وَضَعَهَا فِي الْبَيْبِ —»

(ب) - «رَأَيْتُ يَدَ هَبِّهِ إِلَى الْجَنِينَةِ وَيَنْظُرُ
إِلَى التَّرَهُّرَةِ وَيَفْرَحُ بِهَا، سَاجِدًا يَدَ هَبِّهِ
إِلَى الْمَيْدَانِ وَيَلْعَبُ بِاللُّرَةِ، سَعَادًا
تَخْرُجُ إِلَى الْفَنَاءِ وَتَجْلِسُ فِي ظِلِّ
الشَّجَرَةِ وَتَفْرَحُ - أَيْ نَا أَجْلِسُ عَلَى
حَاقِقَةِ الْبِرِّكَتِ، وَالنُّظْرُ إِلَى السَّمَكِ،
وَأَفْرَحُ بِهِ، السَّمَكُ لِيَسْبَحُ فِي الْمَاءِ،
سَعَادًا تَنْظُرُ إِلَيْهِ وَتَفْرَحُ، خَالِدًا
يَخْرُجُ مِنَ الْبَيْتِ وَتَحْضُرُ فِي الْفَصْلِ
وَيَنْظُرُ إِلَى اللَّتَابِ، سَلَمِي لَفْرَعُ
مِنَ الصَّلَاةِ وَتَدُ هَبِّهِ إِلَى حُجْرَةِ
النُّوْمِ، أَنْتِ يَا سَعَادُ لَفْرَعُ غَيْبِنَ مِنْ
الْقِرَاءَةِ وَتَدُ هَبِّينَ إِلَى الْمَطْبَخِ -»

(ج) - «رَأَيْتُ هِلَالَ مَرْمُضَانَ يَوْمَ
السَّبْتِ، فَرِحْتُ بِرَأْيِكَ الْهِلَالَ»

وَصَمْتٌ يَوْمَ الْأَحَدِ وَمَا لِعَبْتِ، قَالَ لِي
وَإِلْدِي يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ: هَلْ أَنْتِ
هَاهُنَّ يَا مَا جَدُّ الْيَوْمِ؟ قُلْتُ لَعَنُ
يَا أَبِي، وَأَهْوَمُ - إِنْ شَاءَ اللَّهُ - كُلَّ
يَوْمٍ، فَرِحَ وَالِدِي وَرَعَا لِي بِالْخَيْرِ،
وَقَالَ: هَذَا الشَّهْرُ شَهْرٌ مُبَارَكٌ،
شَهْرٌ خَيْرٌ وَبَرَكَتُهُ، شَهْرٌ صِدْقٍ
وَعِبَادَةٍ، فِيهِ لَيْلَةٌ مُبَارَكَةٌ،
هِيَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ، وَهِيَ خَيْرٌ مِنْ
أَلْفِ شَهْرٍ، فِيهَا نَزَلَ الْقُرْآنُ
الْكَرِيمُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ لِقَبْلِ اللَّهِ
الْتَرْتِيبَةَ، وَهُوَ تَوَابٌ رَاحِمٌ -

Q. 2. (A). Translate into "English" any Five
of the following Sentences: (10)

- ① حَدِيقَةُ الْيَامِعَةِ كَبِيرَةٌ وَجَمِيلَةٌ -
- ② ابْنَةُ الصَّغِيرَةِ لَأَعْبَةٌ فِي الْحَدِيقَةِ -
- ③ الْوَلَدُ الصَّغِيرُ شَقِيٌّ وَاللِّبْنُ ذَكِيٌّ -
- ④ الْمَدْرَسُ الْجَدِيدُ رَجُلٌ طَوِيلٌ -
- ⑤ هَذِهِ الْكَافِلَةُ قَادِمَةٌ مِنَ الْكَلْبَةِ -
- ⑥ هَلْ أَخَذَكَ إِلَى الْمَكْتَبِ -
- ⑦ الْأَسَاذُ الْجَدِيدُ بَعِيدٌ مِنْ بَيْتِ هَدِيَّةٍ -
- ⑧ عَلَى الطَّاوَلَةِ جَرِيدَةٌ - عَلَى النَّافِذَةِ سِتَانٌ -

(B.) Translate into "Arabic" any Five
of the following Sentences: (10)

- ① The student is going to the School.
- ② Ali is returning with fatima from the-
-market.
- ③ His office is far from his home - .
- ④ This bus is going to the University.

- ⑤ In the fridge there is an apple.
 ⑥ There is a student in the class.
 ⑦ The colour of his car is beautiful.
 ⑧ He is going to the house of his friend.

Q. 3. Define with Examples any Two of the following topics: (10)

- ① الأَسْمَاءُ الإِشَارَةُ - ② الضَّمَائِرُ -
 ③ التَّبَيُّدُ وَالنَّخْبَرُ - ④ حُرُوفُ الجَمَرِ

Q. 4. (A) Write in detail any Two of the following Topics: (20)

- ① الشَّجَرَةُ الجَاهِلِيَّةُ - ② امْرَأَةُ القَيْسِ -
 ③ السَّيِّدَةُ خُنَيْسَةُ - ④ المَعْلَقَاتُ

B.) Summarise any Two of the following: (10)

- ① عَاقِبَةُ النِّزَاعِ الحِرْمَانُ -
 ② جَزَاءُ الخِيَابَةِ - ③ سَخَاءُ سَيِّدِنَا عَثَانَ رَضِيَ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 8

P136

[4801] - 117

F.Y. B.A.

ECONOMICS

G - 1: Indian Economy

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 50 words each. (Any two) **[10]**

- i) State the Human Development Index.
- ii) State the concept of Gross National Product.
- iii) State the objective of planning.
- iv) State the agriculture cropping pattern in Maharashtra.

Q2) Answer the following questions in 100 words each. (Any four) **[20]**

- i) Less Developed Economy
- ii) Per Capita Income
- iii) Special Economic Zone (SEZ)
- iv) Information technology
- v) Social security
- vi) Need of planning

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200-250 words each. (Any three) [30]

- i) Explain the characteristics of Indian Economy.
- ii) Explain the broad feature of population of India.
- iii) Explain the importance of industrialization.
- iv) State the achievement and failure of 10th five year plan.
- v) Explain the progress of cooperative movement in Maharashtra.

Q4) Answer the following questions in 500 words each. (Any one) [20]

- i) Explain the sources of agriculture finance in India.
- ii) Explain the role of multinational companies in economic development.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P136

[4801] - 117

F.Y.B.A.

अर्थशास्त्र

G - 1: भारतीय अर्थव्यवस्था

(2008 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]
- मानवी विकास निर्देशांक सांगा.
 - स्थूल राष्ट्रीय उत्पादनाची संकल्पना सांगा.
 - नियोजनाची उद्दिष्ट्ये सांगा.
 - महाराष्ट्रातील पीक रचना सांगा.
- प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) [20]
- अल्पविकसीत अर्थव्यवस्था
 - दरडोई उत्पन्न
 - विशेष आर्थिक क्षेत्र
 - माहिती तंत्रज्ञान
 - सामाजिक सुरक्षा
 - नियोजनाची गरज

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [30]

- i) भारतीय अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ii) भारतीय लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- iii) औद्योगिकीकरणाची महत्व स्पष्ट करा.
- iv) 10 व्या पंचवर्षीक योजनेचे यशापयश सांगा.
- v) महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीची प्रगती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 500 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) भारतातील कृषी वित्त पुरवठ्याचे स्रोत स्पष्ट करा.
- ii) आर्थिक विकासात बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका स्पष्ट करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P136

[4801] - 117
F.Y. B.A.
ECONOMICS
G - 1: Agricultural Economics
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 50 words each. (Any two) **[10]**

- i) State the scope of Agricultural Economics.
- ii) Explain the importance of Agricultural Export.
- iii) State the types of Agricultural Labour.
- iv) Explain the objectives of World Trade Organization.

Q2) Write notes in 100 words each. (Any four) **[20]**

- i) Dairy farming
- ii) Green Revolution
- iii) Green house technique
- iv) Agricultural subsidies
- v) Drips Irrigation
- vi) E-marketing

Q3) Answer the following questions in 200-250 words each. (Any three) [30]

- i) State the causes of Famine.
- ii) Explain the problems of Agricultural marketing.
- iii) Explain the disadvantages of Irrigation's method.
- iv) Explain the nature and scope of Indian Employment Guaranty Scheme.
- v) State the definition and Issues of Agricultural price setting.

Q4) Answer the following questions in 500 words each. (Any one) [20]

- i) Explain the causes of Low productivity of Agricultural in India.
- ii) Explain advantages and disadvantages of World Trade Organization related to Indian Agricultural.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P136

[4801] - 117
F.Y.B.A.
अर्थशास्त्र
G - 1: कृषी अर्थशास्त्र
(2008 पॅटर्न)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[10]

- i) कृषी अर्थशास्त्राची व्याप्ती सांगा.
- ii) कृषी निर्यातीचे महत्व स्पष्ट करा.
- iii) शेतमजुराचे प्रकार सांगा.
- iv) जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- i) दुग्ध व्यवसाय
- ii) हरीत क्रांती
- iii) हरीत गृह तंत्रज्ञान
- iv) कृषी अनुदाने
- v) ठिबक सिंचन
- vi) ई - मार्केटिंग

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [30]

- i) दुष्काळाची कारणे सांगा.
- ii) कृषी विपणनाच्या समस्या स्पष्ट करा.
- iii) जलसिंचन पद्धतीचे दोष स्पष्ट करा.
- iv) भारतातील रोजगार हमी योजनेचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
- v) शेतमाल किंमत निर्धारणाची व्याख्या आणि साधने सांगा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) भारतातील शेतीची उत्पादकता कमी असण्याची कारणे स्पष्ट करा.
- ii) जागतिक व्यापार संघटनेचे भारतीय शेतीच्या संदर्भात फायदे-तोटे स्पष्ट करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P137

[Total No. of Pages : 8

[4801] - 118

F.Y.B.A.

POLITICAL SCIENCE

G - 1: Government & Politics of Maharashtra

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any two questions. (In 50 words each)

[10]

- i) Nagpur Pact.
- ii) Dalit movement after 1957.
- iii) Poverty and Slums of Maharashtra.
- iv) Backwardness of Vidarbha.

Q2) Attempt any four questions. (In 100 words each)

[20]

- i) Role of Shivsena in the politics of Maharashtra.
- ii) Irrigation in Maharashtra.
- iii) Political performance of RPI.
- iv) Vidhansabha election in 1978.
- v) Sanyukt Maharashtra Samiti.
- vi) Political performance of PWP.

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions. (In 250 words each)

[30]

- i) Explain the backwardness of Marathwada.
- ii) Write an essay on the farmers movement in Maharashtra.
- iii) Give an account of Co-operative movement in Maharashtra.
- iv) Explain the relationship of Maharashtra state with other states.
- v) Write an importance of Vidhansabha election in 1999.

Q4) Attempt any one question. (In 500 words each)

[20]

- i) Explain the role of Governor of Maharashtra.
- ii) Criticise the performance of Congress Party in the politics of Maharashtra.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P137

[4801] - 118

F.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

G - 1: महाराष्ट्राचे शासन व राजकारण

(2008 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजविकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 50 शब्दात) [10]
- नागपूर करार
 - 1957 नंतरची दलित चळवळ
 - महाराष्ट्रातील दारिद्र्य आणि झोपडपट्ट्या
 - विदर्भाचे मागासलेपण
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 100 शब्दात) [20]
- महाराष्ट्राच्या राजकारणात शिवसेनेची भूमिका
 - महाराष्ट्रातील जलसिंचन
 - आर.पी.आय. ची राजकीय कामगिरी
 - 1978 ची विधानसभा निवडणूक
 - संयुक्त महाराष्ट्र समिती
 - शेकापची राजकीय कामगिरी

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 250 शब्दात)

[30]

- i) मराठवाड्याचे मागासलेपण स्पष्ट करा.
- ii) महाराष्ट्रातील शेतकरी चळवळीवर निबंध लिहा.
- iii) महाराष्ट्रातील सहकार चळवळीची माहिती लिहा.
- iv) महाराष्ट्र राज्याचे इतर राज्यांबरोबरचे संबंध स्पष्ट करा.
- v) 1999 च्या विधानसभा निवडणुकीचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (500 शब्दात)

[20]

- i) महाराष्ट्राच्या राज्यपालाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ii) महाराष्ट्राच्या राजकारणातील काँग्रेस पक्षाच्या कामगिरीचे परीक्षण करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P137

[4801] - 118

F.Y.B.A.

POLITICAL SCIENCE

**G - 1: Social and Political Movements in Modern Maharashtra
(2008 Pattern) (Optional)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any two questions. (In 50 words)

[10]

- i) Davdasi movement.
- ii) Satyashodhok movement.
- iii) Labour movement.
- iv) Sanyukta Maharashtra movement.

Q2) Attempt any four questions. (In 100 words)

[20]

- i) Religious reforms movement.
- ii) Leftist Labour movement.
- iii) Anti-Liquor movement in Maharashtra.
- iv) Issues in Bombay
- v) Issues in Reform movement.
- vi) Unorganised sector worker's movement.

Q3) Attempt any three questions. (In 250 words)

[30]

- i) Explain the contribution of Brahamo Samaj.
- ii) Explain the note of Dr. B.R. Ambedkar in Dalit movement.
- iii) Explain the Leadership on Tribal movement.
- iv) Write the problem's of unorganised sector worker's movement.
- v) Explain the Leadership on Tribal movement.

Q4) Attempt any one question. (In 500 words)

[20]

- i) Write an essay on Sanyukta Maharashtra movement.
- ii) Discuss the contribution of Mahatma Phule's social reforms.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P137

[4801] - 118

F.Y. B.A.

राज्यशास्त्र

G - 1: आधुनिक महाराष्ट्रातील सामाजिक व राजकीय चळवळी
(2008 पॅटर्न) (Optional)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 50 शब्दात)

[10]

- i) देवदासी चळवळ
- ii) सत्यशोधक चळवळ
- iii) कामगार चळवळ
- iv) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 100 शब्दात)

[20]

- i) धार्मिक सुधारणा चळवळ
- ii) डावी मजुर चळवळ
- iii) महाराष्ट्रातील दारूबंदी चळवळ
- iv) मुंबईचा प्रश्न
- v) प्रबोधन चळवळीतील मुद्दे
- vi) असंघटित कामगार चळवळ

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 250 शब्दात)

[30]

- i) ब्राम्हो समाजाचे सामाजिक योगदान थोडक्यात सांगा.
- ii) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची दलित चळवळीतील भूमिका लिहा.
- iii) आदिवासी चळवळीचे नेतृत्व थोडक्यात स्पष्ट करा.
- iv) असंगठित कामगार चळवळीच्या समस्या लिहा.
- v) भूमिहीन मजुरांची चळवळ थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. (500 शब्दात)

[20]

- i) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीवर निबंध लिहा.
- ii) एक समाजसुधारक म्हणून महात्मा फुले यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

XXXX

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P138

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 119

F.Y.B.A.

HISTORY

G-1 : World After World War I (1918-1992)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate marks.*

Q1) Answer the following questions in 50 words each (any two): **[10]**

- i) State the immediate cause of 1st world war.
- ii) What do you mean by 'Radical Discrimination'.
- iii) Explain the 'Three Point Programme' of Lenin.
- iv) Write about 'Pollution'.

Q2) Write short notes in 100 words each (any four): **[20]**

- i) Significance of 'Self Determination Principle'.
- ii) Nelson Mandela
- iii) NATO
- iv) New Economic Policy of Lenin
- v) Mikhail Gorbachav
- vi) Communication Revolution

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 250 words each (any three): **[30]**

- i) State the consequences of Second World War.
- ii) State the Political achievement of United Nation Organization.
- iii) Write the information about Non-Alignment movement.
- iv) Explain the USA foriegn policy after the Second World War.
- v) Define Globalization and explain its significance.

Q4) Answer the following questions in 500 words each (any one): **[20]**

- i) Define 'Nazism' why did the Nazism rise in Germany?
- ii) Explain the achievement of Non-Allignment Movement for the developing countries of the world.

Total No. of Questions : 4]

P138

[4801] - 119

F.Y.B.A.

HISTORY

G-1 : World After World War I (1918-1992)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) [10]
- पहिल्या महायुद्धाचे तत्कालीन कारण सांगा.
 - 'वंशभेद' म्हणजे काय ?
 - लेनिनचा 'त्रिसूत्री कार्यक्रम' विशद करा.
 - 'प्रदुषणा' विषयी लिहा.
- प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
- 'स्वयंनिर्णय' तत्त्वाचे महत्त्व
 - नेल्सन मंडेला
 - नाटो (NATO)
 - लेनिनचे 'नवे आर्थिक धोरण' (NEP)
 - मिखाईल गोर्बाचेव्ह
 - संप्रेषण क्रांती

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन)

[30]

- i) दुसऱ्या महायुद्धाचे परिणाम सांगा.
- ii) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची राजकीय कामगिरी सांगा.
- iii) अलिप्ततावादी चळवळीची माहिती लिहा.
- iv) दुसऱ्या जागतिक महायुद्धानंतरचे अमेरिकेचे परराष्ट्र धोरण स्पष्ट करा.
- v) जागतिकीकरणाची व्याख्या सांगून त्याचे महत्व विशद करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 500 शब्दात लिहा. (कोणताही एक)

[20]

- i) नाझीवादाचा अर्थ सांगून, जर्मनीत तो का उदयास आला? याचे वर्णन करा.
- ii) जगातील विकसनशील देशांच्या संदर्भात अलिप्ततावादी चळवळीचे योगदान स्पष्ट करा.

XXXX

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P139

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 120

F.Y.B.A.

ANTHROPOLOGY

**G-1 : Introduction to Social and Cultural Anthropology
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any two of the following in 50 words each:

[10]

- i) Explain the concept of 'Cultural Lag'.
- ii) Write the Functions of Kinship.
- iii) Write about the matrilineal system in Adivasis.
- iv) Explain the concept - 'Race and Racism'.

Q2) Write short notes on any four of the following in 100 words each:

[20]

- i) Uses of Anthropology
- ii) Shaman/Bhagat
- iii) Concept of Property
- iv) Types of Kinship
- v) Nuclear Family
- vi) Types of Culture

P.T.O.

Q3) Answer any three of the following in 250 words each: **[30]**

- i) Describe the stages of Tribal Economy.
- ii) Explain the various theories of Religion.
- iii) Elaborate the nature of Law and Justice among Adivasis.
- iv) What is culture? Write in detail the various characteristics of culture.
- v) Describe the functions and types of magic among Adivasis.

Q4) Answer any One of the following in 500 words: **[20]**

- i) Elaborate the various branches of Anthropology.
- ii) Describe the various ways of acquiring mates in Tribal society.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P139

[4801] - 120

F.Y.B.A.

जुना अभ्यासक्रम, मानवशास्त्र – (ANTHROPOLOGY)

G-1 : सामाजिक आणि सांस्कृतिक मानवशास्त्राची ओळख,

(2008 पॅटर्न)

G-1 : Introduction to Social and Cultural Anthropology

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांपर्यंत लिहा. [10]

- i) 'सांस्कृतिक पश्चायनाची' संकल्पना स्पष्ट करा.
- ii) आप्तसंबंधाची कार्ये लिहा.
- iii) आदिवासींमधील मातृसत्ताक कुटुंबपद्धती विषयी माहिती लिहा.
- iv) 'वंश आणि वंशवादाची' संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टीपा लिहा. [20]

- i) मानवशास्त्राचे उपयोग
- ii) शामण (Shaman)/भगत
- iii) मालमत्तेची संकल्पना
- iv) आप्तसंबंधाचे प्रकार
- v) विभक्त कुटुंबपद्धती
- vi) संस्कृतीचे प्रकार

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत लिहा. [30]

- i) आदिवासी अर्थव्यवस्थेचे टप्पे (अवस्था) विशद करा.
- ii) धर्म उत्पत्तीचे विविध सिद्धान्त स्पष्ट करा.
- iii) आदिवासींमधील कायदा आणि न्यायदानाचे स्वरूप विशद करा.
- iv) संस्कृती म्हणजे काय ? संस्कृतीची विविध वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.
- v) आदिवासींमधील जादूची कार्ये आणि प्रकार विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांपर्यंत लिहा. [20]

- i) मानवशास्त्राच्या विविध शाखा विशद करा.
- ii) आदिवासी समाजातील वधू संपादनाच्या (जोडीदार प्राप्ती विवाहाच्या) विविध पद्धती विशद करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P140

[4801] - 121

F.Y. B.A.

GEOGRAPHY (G - 1)

Gg-110 : Physical Geography

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Draw neat diagrams wherever necessary.*
- 4) Use of map stencil is allowed.*

Q1) Answer in 20 words each (Any ten):

[20]

- i) State two branches of Physical Geography.
- ii) What is sima?
- iii) What is parallel of latitude?
- iv) What is rock?
- v) State any two types of faulting.
- vi) Give any two causes of chemical weathering.
- vii) Write any two erosional landforms of sea waves.
- viii) What is inversion of temperature?
- ix) Write the types of precipitation.
- x) Write two types of humidity.
- xi) What is Airmass?
- xii) What is meaning of continental slope?
- xiii) Define salinity of ocean water.

P.T.O.

Q2) Answer in about 50 words each (any two): **[10]**

- i) Branches of Physical Geography.
- ii) Shape and size of the earth.
- iii) Condensation
- iv) Tsunami

Q3) Answer in about 150 words each (any two): **[20]**

- i) Write a importance of Physical Geography.
- ii) Describe the factors affecting horizontal distribution of temperature.
- iii) Describe the composition of the atmosphere.
- iv) Describe the formation of pressure belts.

Q4) Answer in detail with 300 words each (any two): **[30]**

- i) Describe the formation and types of igneous rock.
- ii) Describe the landforms associated with erosional work of wind.
- iii) Write an account of monsoon winds.
- iv) Write in detail methods of water conservation.

Total No. of Questions : 4]

P140

[4801] - 121

F.Y.B.A.

भूगोल (G - 1)

Gg-110 : प्राकृतिक भूगोल

(2008 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टोन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा)

[20]

- i) प्राकृतिक भूगोलाच्या दोन शाखा सांगा.
- ii) सायमा म्हणजे काय?
- iii) अक्षवृत्ते म्हणजे काय?
- iv) खडक म्हणजे काय?
- v) प्रस्तरभंगाची कोणतेही दोन उदाहरणे द्या.
- vi) रासायनिक विदारणाची कोणतेही दोन कारणे सांगा.
- vii) सागरी लाटांच्या खनन कार्यामूळे निर्माण होणारे दोन भूआकार सांगा.
- viii) तापमानाची विपरितता म्हणजे काय?
- ix) वृष्टीचे प्रकार लिहा.
- x) आर्द्रतेचे दोन प्रकार लिहा.
- xi) वायुराशी म्हणजे काय?
- xii) खंडान्त उतार कशाला म्हणतात?
- xiii) सागरजल क्षारतेची व्याख्या द्या.

- प्रश्न 2) प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]
- प्राकृतिक भूगोलाच्या शाखा
 - पृथ्वीचा आकार आणि आकृती
 - सांद्रिभवन
 - 'त्सुनामी'

- प्रश्न 3) प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
- प्राकृतिक भूगोलाचे महत्व लिहा.
 - तापमानाच्या क्षितिज समांतर वितरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.
 - वातावरणाच्या रचनेचे वर्णन करा.
 - वायुभार पट्ट्यांच्या निर्मितीचे वर्णन करा.

- प्रश्न 4) प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [30]
- अग्निजन्य खडकाची निर्मिती व प्रकाराचे वर्णन करा.
 - वाऱ्याच्या खनन कार्यामूळे निर्माण होणाऱ्या भूआकाराचे वर्णन करा.
 - मोसमी वाऱ्यांचा वृत्तांत लिहा.
 - जलसंधारणाच्या पद्धती सविस्तर वर्णन करा.

XXXX

Total No. of Questions :7]

SEAT No. :

P141

[Total No. of Pages : 7

[4801] - 122

F.Y.B.A.

MUSIC GENERAL (G - 1)

Vocal Classical Music

(2008 Pattern)

Time : 1½ Hours]

[Max. Marks :20

Instructions to the candidates :-

- 1) *Question No. 1 is compulsory.*
- 2) *Attempt compulsory any three out of the remaining questions.*

Q1) Write notation of 'Madhya Laya Bandish' of any one Raag. [5]

- i) Bhairav
- ii) Kalyan

Q2) Write the description of any one Raag with Aroh, Avroh and Pakad. [5]

- i) Des
- ii) Bhoop

Q3) Write the Description and Notation of any one Taal. [5]

- i) Ektal
- ii) Kerwa

Q4) Write definitions (Any five) [5]

- i) Meend
- ii) Adhar Swara
- iii) Komal swara
- iv) Alap
- v) Taan
- vi) Laya
- vii) Kal
- viii) Shruti
- ix) Khand

P.T.O.

Q5 Write short notes. (Any two) **[5]**

- i) Saptak - Purvang - Uttarang
- ii) Raag Jati
- iii) Chal - Achal Swar
- iv) Shadja - Pancham Bhav

Q6 Write in Detail (Any one) **[5]**

- i) Lok Sangeet
- ii) Raag Sangeet
- iii) Positive and negative aspects of Notation

Q7 Write an short account of the coutribution to music of the following musicians. **[5]**

- i) Pt. V. N. Bhatkhande
- ii) Amir Khusro
- iii) Swami Haridas

XXXX

Total No. of Questions : 7]

P141

[4801] - 122

F.Y.B.A.

संगीत सामान्य (G - 1)

रागसंगीत – गायन

(2008 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 20

- सूचना :- 1) या संचातील राग संगीत गायन, सतार, तबला यापैकी कोणतीही एक प्रश्न पत्रिका सोडवा.
- 2) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.
- 3) अनिवार्य प्रश्न एक अधिक उर्वरीत प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

राग संगीत गायन

- प्रश्न 1) भैरव किंवा कल्याण या पैकी कोणत्याही एका रागात मध्यलय बंदिश स्वरलिपीबद्ध करा. [5]
- प्रश्न 2) देस किंवा भूप या पैकी कोणत्याही एका रागाची शास्त्रीय माहिती आरोह-अवरोह-पकड या सह लिहा. [5]
- प्रश्न 3) एकताल किंवा केरवा या पैकी कोणत्याही एका तालाचे टाळी-काल पद्धतीने लेखन करा. [5]
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही पाच व्याख्या लिहा. [5]
i) मींड	ii) आधार स्वर
iii) कोमल स्वर	iv) आलाप
v) तान	vi) लय
vii) काल	viii) श्रुती
ix) खंड	

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा द्या. [5]

- i) सप्तक - पूर्वांग - उत्तरांग ii) राग जाती
iii) चल - अचल स्वर iv) षड्ज - पंचम भाव

प्रश्न 6) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर विस्ताराने लिहा. [5]

- i) लोक संगीत
ii) राग संगीत
iii) स्वर लेखन पद्धतीचे गुण-दोष

प्रश्न 7) चरीत्रलेखन करा. (कोणतेही एक) [5]

- i) पं. विष्णू नारायण भातखंडे
ii) अमीर खुसरो
iii) स्वामी हरीदास

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P141

[4801] - 122
F.Y.B.A.
संगीत सामान्य (G - 1)
तबला
(2008 पॅटर्न)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 20

सूचना :- 1) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) अनिवार्य प्रश्न एक अधिक उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

प्रश्न 1) केरवा किंवा झपताल या पैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून टाळी-काल पद्धतीने ताल लेखन करा. [5]

प्रश्न 2) व्याख्या लिहा. (एकूण पाच) [5]

i) तिहाई
iii) स्वर
v) मात्रा
vii) ठेका
ix) किस्म

ii) नाद
iv) लय
vi) विभाग
viii) आवर्तन

प्रश्न 3) टीपा द्या. (एकूण दोन) [5]

i) बराबरी-दुगुन
ii) ताल लिपी
iii) तालाची रचना

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर विस्ताराने लिहा. [5]

i) लय व लयीचे प्रकार
ii) तबल्याचे वर्ण व विकास पद्धती

प्रश्न 5) उ. अहमदजान थिरकवाँ किंवा उ. अमीर हुसेन खाँ यांपैकी कोणत्याही एका कलाकाराचे जीवन चरीत्र लिहा. [5]

XXXX

Total No. of Questions : 6]

P141

[4801] - 122
F.Y.B.A.
संगीत सामान्य (G - 1)
सतार
(2008 पॅटर्न)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 20

सूचना :- 1) प्रथम प्रश्न अनिवार्य.

2) अनिवार्य प्रश्न एक अधिक, उर्वरीत प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.

प्रश्न 1) भैरव किंवा कल्याण यापैकी कोणत्याही एका रागात मध्यलय गत स्वरलिपिबद्ध करा. [5]

प्रश्न 2) अल्हैया बिलावल किंवा देस यापैकी कोणत्याही रागाची शास्त्रीय, माहिती, आरोह अवरोह, पकड यासह लिहा. [5]

प्रश्न 3) एकताल किंवा दादरा तालाचे टाळी-काल पद्धतीने ताललेखन करा. [5]

प्रश्न 4) व्याख्या लिहा. (एकूण पाच) [5]

i) नाद	ii) तार सप्तक
iii) अचल स्वर	iv) शुद्ध स्वर
v) राग	vi) लय
vii) खंड	viii) थाट
ix) संवादी स्वर	

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (एकूण दोन) [5]
i) थाटाचे राग ii) रजाखानी गत
iii) सप्तक - पूर्वांग - उत्तरांग

प्रश्न 6) विस्ताराने लिहा. (कोणताही एक) [5]
i) संगीत आणि अन्य ललितकला ii) उ. रविशंकर
iii) वाद्यांचे वर्गीकरण

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P142

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 123

F.Y.B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

G-1 : Indian Administration

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions 50 words each. (Any Two) **[10]**

- i) Any four reforms of 1935 Act.
- ii) Any five functions of Election Commission.
- iii) Legislative powers of president.
- iv) Objective of National Development Council.

Q2) Write short notes in 100 words each (Any Four): **[20]**

- i) Functions of Central Secretariate.
- ii) Functions of Home Ministry.
- iii) Financial Commission.
- iv) Composition of Legislative Council.
- v) Role of Block Development Officer in Panchayat Samiti.
- vi) Importance of Gram Sabha.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 250 words each (Any Three): [30]

- i) Explain the structure, powers and functions of Rajya Sabha.
- ii) State the Jurisdiction of Supreme-Court.
- iii) Explain the functions of zilla parishad.
- iv) Legislative relations centre and state.
- v) State the functions of district collector.

Q4) Answer any one question in 500 words : [20]

- i) Explain the powers and functions of Governor.
- ii) State the composition, powers and functions of Lok Sabha.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P142

[4801] - 123

F.Y.B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

G-1 : Indian Administration

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. [10]
- 1935 च्या कायद्याच्या कोणत्याही चार सुधारणा.
 - निवडणूक आयोगाची कोणतेही पाच कामे.
 - राष्ट्रपतीचे कायदे विषयक अधिकार.
 - राष्ट्रीय विकास परिषदेची उद्दिष्टे.
- प्रश्न 2) कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दात) [20]
- केंद्रिय सचिवालयाचे कामे.
 - गृहमंत्रालयाची कार्ये.
 - वित्त आयोग.
 - विधान परिषदेची रचना.
 - पंचायत समिती मधील गट विकास अधिकाऱ्याची भूमिका.
 - ग्रामसभेचे महत्व.

प्रश्न 3) खालील पैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा. [30]

- i) राज्यसभेची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
- ii) सर्वोच्च न्यायालयाचे अधिकार क्षेत्र सांगा.
- iii) जिल्हा परिषदेची कामे स्पष्ट करा.
- iv) केंद्र आणि राज्य यांच्यातील कायदे विषयक संबंध सांगा.
- v) जिल्हाधिकाऱ्याचे कार्ये सांगा.

प्रश्न 4) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- i) राज्यपालाचे अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- ii) लोकसभेची रचना, अधिकार आणि कार्ये सांगा.

XXXX

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P143

[Total No. of Pages : 3

[4801] - 124

F.Y.B.A.

PSYCHOLOGY

**G-1 : General Psychology
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer the following questions in 50 words each (any two): **[10]**

- i) Goals of Psychology.
- ii) Types of neurotransmitters.
- iii) Rorschach's ink blot test.
- iv) Types of short term memory.

Q2) Write short notes in 100 words each (any four): **[20]**

- i) Types of Psychological Professionals.
- ii) Autonomous nervous system.
- iii) Functions of thyroid gland.
- iv) Perceptual constancy.
- v) Misconceptions of personality.
- vi) Latent learning.

Q3) Answer the following questions in 200-250 words each (any three): **[30]**

- i) Explain the modern perspectives in psychology.
- ii) Explain the gestalt principles of Perception.
- iii) Describe the interview technique of personality assessment.
- iv) Explain the characteristics of classical conditioning.
- v) Describe the interference theory of forgetting.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- i) Define motivation. Explain the types of biological motives.
- ii) Define intelligence. Explain the Guilford theory of intelligence.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P143

[4801] - 124

F.Y.B.A.

PSYCHOLOGY

G-1 : General Psychology

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक त्या ठिकाणी सुबक आकृत्या काढा.
4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. [10]

- i) मानसशास्त्राची उद्दिष्टे.
- ii) चेतापारेषकाचे प्रकार.
- iii) रोर्शाकची शाईच्या ठिपक्यांची चाचणी.
- iv) अल्प स्मृतीचे प्रकार.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. [20]

- i) मानसशास्त्रीय व्यावसायिकांचे प्रकार.
- ii) स्वायत्त नससंस्था.
- iii) कंठस्थ ग्रंथीची कार्ये.
- iv) सांवेदनिक स्थिरता.
- v) व्यक्तिमत्व विषयक गैरसमजुती.
- vi) सुप्त अध्ययन.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येक 200 ते 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [30]

- i) मानसशास्त्रातील आधुनिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- ii) सांवेदनिक संघटनेची तत्वे विशद करा.
- iii) व्यक्तिमत्व मापनाच्या मुलाखत तंत्राचे वर्णन करा.
- iv) अभिजात अभिसंधानाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- v) विस्मरणाचा व्यत्यय सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- i) प्रेरणेची व्याख्या द्या. जैविक प्रेरणांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ii) बुद्धीमत्तेची व्याख्या द्या. बुद्धीमत्ता विषयक गिलफोर्डचा सिद्धांत विशद करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P144

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 125

F.Y. B.A.

GANDHIAN THOUGHT

G-1 : Introduction to Gandhian Thought

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 5-6 sentences or in 50 words each: (Any two)

[10]

- i) Explain any one Indian source which inspired to Gandhiji.
- ii) Explain Gandhiji's role as a political leader.
- iii) Explain in short the meaning of Truth.
- iv) Explain in short Kheda satyagraha.

Q2) Write short notes in 10-15 sentences or in 100 words each: (any two) **[20]**

- i) Relation between Truth and Ahimsa.
- ii) Anasaktiyoga.
- iii) Status of women.
- iv) Basic Education.

P.T.O.

Q3) Answer the following in 25-30 sentences or in 200-250 words each:
(any two) **[30]**

- i) Explain the impact of western sources on Gandhiji.
- ii) Explain, Gandhiji as a follower of words and action.
- iii) Bringout the importance of Ideal Satyagrahi.
- iv) Explain fully Gandhiji's Idea of Sarvadharmasamabhava.

Q4) Answer the following in 40-50 sentences or in 500 words each: (Any one) **[20]**

- i) Explain and fully evaluate Gandhiji's doctrine of means and Ends.
- ii) Explain and criticise Gandhiji's Idea of Sarvodaya.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P144

[4801] - 125

F.Y.B.A.

गांधी विचार

G-1 : गांधी विचारांची ओळख

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 5-6 वाक्यात अथवा 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) गांधीजींना प्रेरित करणाऱ्या कोणतेही एक भारतीय स्रोत स्पष्ट करा.
- ii) राजकीय नेतृत्व म्हणून गांधीजींची भूमिका स्पष्ट करा.
- iii) सत्याचा अर्थ थोडक्यात स्पष्ट करा.
- iv) खेडा सत्याग्रह थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 10-15 वाक्यात अथवा 100 शब्दांत टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]

- i) सत्य अहिंसा संबंध.
- ii) अनासक्तीयोग.
- iii) स्त्रियांचा दर्जा.
- iv) मूलभूत शिक्षण पद्धती.

प्रश्न 3) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 25-30 वाक्यात अथवा 200 ते 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [30]

- i) गांधीजीवरील पाश्चात्य विचारांचा (स्रोत) प्रभाव स्पष्ट करा.
- ii) गांधीजी शब्द आणि कृतींचे पुरस्कर्ते होते स्पष्ट करा.
- iii) आदर्श सत्याग्रहीचे महत्व स्पष्ट करा.
- iv) गांधीजींची सर्वधर्मसमभावाची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 40 ते 50 शब्दांत अथवा 500 शब्दांत. [20]

- i) गांधीजींची साधन-साध्य संकल्पना सविस्तर सांगून तिचे मूल्यमापन करा.
- ii) गांधीजींची सर्वोदय संकल्पना सांगून तिची चिकित्सा करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

P145

[4801] - 126

F.Y. B.A.

YOGA

G - 1: Yogvidya

(2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain any one from the following in 50 words. **[5]**

- i) Bhaktiyog
- ii) Types and benefit of Asana's

Q2) Write short notes (any Two): **[10]**

- i) Niyama
- ii) Shuddhikriya
- iii) Karmyog
- iv) Dnyanyog

Q3) Answer any two questions from the following in 200 to 250 words. **[15]**

- i) Explain the patanjalyogsuttra.
- ii) State the types and measures of chittavritti according to patanjali.
- iii) Misconcepts about yoga.

Q4) Attempt any one question in detail. **[10]**

- i) Explain the aim's, objective's, scope and limitation's of yoga.
- ii) Discuss the daily life and yogsadhana.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P145

[4801] - 126

F.Y. B.A.

योग

G - 1 : योगविद्या

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे 50 शब्दात स्पष्टीकरण द्या. [5]

- i) भक्तियोग
- ii) आसन प्रकार व लाभ.

प्रश्न 2) टिपा द्या. (कोणत्याही दोन) [10]

- i) नियम
- ii) शुद्धिक्रिया
- iii) कर्मयोग
- iv) ज्ञानयोग

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे 200 ते 250 शब्दात उत्तर द्या. [15]

- i) पातंजलयोगसूत्राचे वर्णन करा.
- ii) महर्षी पातंजलींनी चित्तवृत्तींचे किती व कोणते प्रकार सांगितले ? त्यांच्या निरोधाचे उपाय सांगा.
- iii) योगसाधनेबद्दलचे अपसमज कोणते ?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या.

[10]

- i) योगशास्त्राचे ध्येय-उद्दिष्टे स्पष्ट करून व्याप्ती व मर्यादा स्पष्ट करा.
- ii) दैनंदिन जीवन व योगसाधना चर्चा करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P146

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 127

F.Y. B.A.

HISTORY OF CIVILIZATION

Maharashtra Culture (Upto 1818 A.D.)

(2008 Pattern) (General Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 50 words each: (any two) **[10]**

- i) Vākātaka ruler - Pravarsena II.
- ii) Scholastic (Panditi) Literature.
- iii) Paintings in Medieval Mahārāshtra.
- iv) Dutta Cult.

Q2) Write notes on, in 100 words each: (any four) **[20]**

- i) History of Marathi Language.
- ii) Baldic Literature.
- iii) Importance of village community (Gaongada).
- iv) Contribution of Nath Cult.
- v) Yatras in Mahārāshtra.
- vi) Agriculture in Mahārāshtra.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200 - 250 words each: (any three) [30]

- i) Discuss the various types of culture.
- ii) Explain the importance of the Sātvāhana dynasty in the history of Mahārāshtra.
- iii) Which were the main industries in Medieval Mahārāshtra.
- iv) Describe the old folk-arts in Mahārāshtra.
- v) Describe the festivals in Mahārāshtra and state in brief their importance.

Q4) Answer the following question in 500 words: (any one) [20]

- i) Take a review of the Mahānubhāv and Varkari literature in Medieval Mahārāshtra.
- ii) Write an essay on the 'Care architecture in Mahārāshtra.

Total No. of Questions : 4]

P146

[4801] - 127

F.Y. B.A.

HISTORY OF CIVILIZATION

Maharashtra Culture (Upto 1818 A.D.)

(2008 Pattern) (General Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूल इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]
- वाकाटक नृपती - प्रवरसेन (दुसरा).
 - पंडीती साहित्य.
 - मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील चित्रकला.
 - दत्त संप्रदाय.
- प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
- मराठी भाषेचा इतिहास.
 - शाहिरी वाङ्मय.
 - गावगाडयाचे महत्व.
 - नाथ संप्रदायाचे योगदान.
 - महाराष्ट्रातील यात्रा.
 - महाराष्ट्रातील शेती.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200-250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [30]

- i) संस्कृतीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
- ii) महाराष्ट्राच्या इतिहासातील सातबाहन घराण्याचे महत्व स्पष्ट करा.
- iii) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील प्रमुख उद्योगधंदे कोणते?
- iv) महाराष्ट्रातील जुन्या लोककलांचे वर्णन करा.
- v) महाराष्ट्रातील सण वर्णन करून त्यांचे महत्व थोडक्यात सांगा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील महानुभाव आणि वारकरी साहित्याचा आढावा घ्या.
- ii) 'महाराष्ट्रातील लेणे स्थापत्य' यावर निबंध लिहा.

XXXX

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P147

[4801] - 128

F.Y. B.A.

HOME ECONOMICS

**G - 1 : Household and General Economics
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Diagrams must be drawn wherever necessary.*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following concepts in 50 words each (Any two): **[10]**

- i) Income Elasticity of Demand.
- ii) Standard of living.
- iii) House planning.
- iv) Human value and Goals.

Q2) Write short notes in 100 words each (Any four): **[20]**

- i) Determinants of Demand.
- ii) Poverty in India.
- iii) Sources of Human values.
- iv) Sources of Public Expenditure.
- v) Importance of Home Decoration.
- vi) Importance of Decision making.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any three): [30]

- i) Explain the Law of supply with suitable example.
- ii) Explain the functions of money.
- iii) Explain the factors that affect the taxable capacity.
- iv) Explain the process of Home management.
- v) Explain the elements of interior and exterior Home Decoration.

Q4) Answer the following questions in 500 words each (Any one): [20]

- i) Explain the functions of Commercial Banks.
- ii) Explain the process of Decision making with suitable example.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P147

[4801] - 128

F.Y. B.A.

HOME ECONOMICS

G - 1 : Household and General Economics

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालील संकल्पनांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]
- मागणीची उत्पन्न लवचिकता
 - राहणीमानाचा दर्जा
 - गृहनियोजन
 - मानवीमूल्य आणि उद्दिष्टे
- प्रश्न 2) टिपा लिहा प्रत्येकी 100 शब्दात. (कोणत्याही चार) [20]
- मागणीचे निर्धारक
 - भारतातील दारिद्र्य
 - मानवीमूल्याचे मार्ग
 - सार्वजनिक खर्चाचे मार्ग
 - गृहसजावटीचे महत्व
 - आर्थिक निर्णयाचे महत्व

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणत्याही तीन) [30]

- i) पुरवठ्याचा नियम सोदाहारण स्पष्ट करा.
- ii) पैशाची कार्ये स्पष्ट करा.
- iii) करभारपात्रतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- iv) गृहव्यवस्थापन प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- v) अंतर्गत आणि बहिर्गत गृहसजावटीचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नाची उत्तरे प्रत्येकी 500 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) व्यापारी बँकांची कार्ये स्पष्ट करा.
- ii) आर्थिक निर्णय प्रक्रिया सोदाहारण स्पष्ट करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages :12

P148

[4801] - 129

F.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

D.S. G - 1(A) : War and Warfare

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 50 words each (any Two):

[10]

- i) Give Economic causes of War.
- ii) State the tactics of Guerrilla Warfare.
- iii) Explain the concept of Nuclear War.
- iv) State factors affecting on chemical attack.

Q2) Write short notes in 100 words each (any Four):

[20]

- i) Consequences of War.
- ii) Conventional Warfare.
- iii) Total War.
- iv) Che-Guevera.
- v) Counter Insurgency.
- vi) Biological Warfare.

P.T.O.

Q3) Answer in 200 to 250 words each (any Three):

[30]

- i) Explain the features of modern War.
- ii) Explain characteristics & causes of Insurgency.
- iii) Describe the Development of Nuclear Weapons.
- iv) Describe in detail chemical warfare.
- v) State Nature and means of Economic warfare.

Q4) Answer in 500 words each (any One):

[20]

- i) Explain nature and means of Psychological warfare.
- ii) Explain the principles of Guerrilla warfare.

Total No. of Questions : 4]

P148

[4801] - 129

F.Y.B.A.

संरक्षण आणि सामरिकशास्त्र

D.S. G - 1(A) : युद्ध आणि युद्धपद्धती

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) [10]
- युद्धाची आर्थिक कारणे सांगा.
 - गनिमी युद्धपद्धतीचे डावपेच सांगा.
 - आण्विक युद्धाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - रासायनिक हल्ल्यावर परिणाम करणारे घटक सांगा.
- प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
- युद्धाचे परिणाम
 - पारंपारिक युद्धपद्धती
 - सर्वकष युद्ध
 - चे - गेव्हारा
 - प्रति - विप्लव
 - जैविक युद्धपद्धती

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) [30]

- i) आधुनिक युद्धाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ii) विप्लवची वैशिष्ट्ये आणि कारणे स्पष्ट करा.
- iii) अण्वस्त्रांच्या विकासाचे वर्णन करा.
- iv) रासायनिक युद्धपद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.
- v) आर्थिक युद्धपद्धतीचे स्वरूप आणि साधने सांगा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) मानसशास्त्रीय युद्धाचे स्वरूप आणि साधने स्पष्ट करा.
- ii) गनिमी युद्धपद्धतीची तत्वे स्पष्ट करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P148

[4801] - 129

F.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

D.S. G - 1 (B): Defence Organization of India

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 50 words each (any two):

[10]

- i) What is the role of coast Guard?
- ii) State the principles of Intelligence.
- iii) What are the limitation of Artillery?
- iv) Explain the structure of chief of the staff committee.

Q2) Write short notes in 100 words each (any four):

[20]

- i) President
- ii) Border Security Force
- iii) RAW
- iv) Characteristics of Armoured Corps
- v) Army Service Corps
- vi) Role of Infantry

Q3) Answer in 200 to 250 words each (any three):

[30]

- i) Explain the principles of Defence Organisation.
- ii) Trace the growth of Indian Army Since 1947.
- iii) Explain the structure and functions of the ministry of Defence.
- iv) Explain with help of chart the organisation of Naval Head Quarter.
- v) State the brief History of Intelligence Organisation.

Q4) Answer in 500 words each (any one):

[20]

- i) What are the characteristics, Role and limitations of Indian Navy.
- ii) Describe the Various types of Aircraft in Indian Airforce.

Total No. of Questions : 4]

P148

[4801] - 129

F.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

D.S. G - 1 (B): Defence Organization of India

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन)

[10]

- i) तटरक्षक दलाची कार्ये कोणती?
- ii) शत्रुविषयक ज्ञानाची तत्वे सांगा.
- iii) तोफखान्याच्या मर्यादा कोणत्या?
- iv) सेनाध्यक्ष सामितीची रचना स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- i) राष्ट्रपती
- ii) सीमा सुरक्षा दल
- iii) रॉ.
- iv) चिलखती दलाची वैशिष्ट्ये
- v) सेना सेवा विभाग
- vi) पायदळाची कामे

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) [30]

- i) संरक्षण संघटनेची तत्वे स्पष्ट करा.
- ii) 1947 पासून भारतीय स्थलसेनेच्या विकासाचा आढावा घ्या.
- iii) संरक्षण मंत्रालयाची रचना आणि कामे स्पष्ट करा.
- iv) आराखड्याच्या साह्याने नौसेना प्रमुख कार्यालयाची संघटना स्पष्ट करा.
- v) गुप्तचर संघटनेचा इतिहास थोडक्यात सांगा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (कोणतेही एक) [20]

- i) भारतीय नाविक दलाची वैशिष्ट्ये, कार्ये व मर्यादा कोणत्या?
- ii) भारतीय हवाईदलातील विविध प्रकारच्या विमानांचे वर्णन करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P148

[4801] - 129

F.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

D.S. G - 1 : (C) Military System of India

(Up to Revolt of 1857)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 50 words each (any two):

[10]

- i) State the scope of Military History.
- ii) Describe the strategy of Alexander in the battle of Jhelum.
- iii) Explain the second battle of Tarrain.
- iv) State the strategy in the battle of plassey.

Q2) Write short notes in 100 words each (any four):

[20]

- i) Arms in vedic period
- ii) Kautilyas philosophy of War
- iii) Turkish strategy in battle of somnath
- iv) Rajput cavalry
- v) Military Reforms of Allauddin Khilji
- vi) Maratha forts

Q3) Answer in 200 to 250 words each (any three):

[30]

- i) Explain the nature of war in vedic period.
- ii) Describe the military reforms during the sultan period.
- iii) Give the military Administration of Shivaji.
- iv) Explain organisation of maratha Army in the 17th century.
- v) Explain the causes of decline of Shikh militarism.

Q4) Answer in 500 words each (any one):

[20]

- i) Explain in detail Gupta's military system.
- ii) Discuss the battle of Jhelum? Why did Alexander succeed in the battle?

Total No. of Questions : 4]

P148

[4801] - 129

F.Y.B.A.

संरक्षण आणि सामरिकशास्त्र

D.S. G - 1 : (C) भारताची लष्करी व्यवस्था

(1857 च्या उठावापर्यंत)

(2008 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[10]

- i) लष्करी इतिहासाची व्याप्ती सांगा.
- ii) झेलमच्या लढाईतील अलेक्झांडरचे लष्करी डावपेच विषद करा.
- iii) तराईनची दुसरी लढाई स्पष्ट करा.
- iv) प्लासीच्या लढाईतील डावपेच सांगा.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- i) वैदिक काळातील शस्त्रास्त्रे
- ii) कौटिल्याचे युद्ध तत्वज्ञान
- iii) सोमनाथच्या लढाईतील तुर्कांची युद्धनिती
- iv) राजपूत घोडदळ
- v) अल्लाउद्दिन खिलजीच्या लष्करी सुधारणा
- vi) मराठा किल्ले

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [30]

- i) वैदिक काळातील युद्धाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ii) सुल्तान काळातील लष्करी सुधारणांचे वर्णन करा.
- iii) शिवाजीच्या काळातील लष्करी व्यवस्था सांगा.
- iv) 17 व्या शतकातील मराठा सैन्य संघटन स्पष्ट करा.
- v) शिख लष्करीकरणाच्या पतनाची कारणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) गुप्त कालीन सैन्य पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.
- ii) झेलमच्या लढाईची चर्चा करा. या लढाईत अलेक्झांडर का यशस्वी झाला?

XXXX

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P149

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 130

F.Y.B.A.

SOCIAL WORK (General)

I) Social Reform Movements in India

**II) Introduction to Social Welfare & Social Services
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any two questions in 50 words each:

[10]

- i) State the objectives of Brahma Samaj.
- ii) State the meaning of traditional Social Work.
- iii) State the meaning of Social Welfare.
- iv) Explain the concept of Social Justice.

Q2) Answer any four questions in 100 words each:

[20]

- i) Discuss about Mahatma Gandhi's contribution to social reform movement.
- ii) Explain the activities of Prarthana Samaj.
- iii) Write a note on Ramkrishna Mission.
- iv) Explain the work of post-Independence reform movement.
- v) Explain the history of origin of social service.
- vi) Write a note on welfare provisions for Backward classes.

P.T.O.

Q3) Answer any three questions in 200-250 words each. **[30]**

- i) Distinguish between social reform and social work.
- ii) Critically discuss the 'achievements of Bhoodan movement'.
- iii) Write a note on Dr. Babasaheb Ambedkar's work on 'removal of untouchability'.
- iv) Critically discuss the development of social service during independence period.
- v) Write a note on rights of weaker sections.

Q4) Answer any one question in 500 words. **[20]**

- i) Write an essay on 'Social reform movements in India'.
- ii) Critically discuss the achievements of the welfare of weaker sections through five-year plans in Maharashtra.

Total No. of Questions : 4]

P149

[4801] - 130

F.Y.B.A.

SOCIAL WORK (General)

I) Social Reform Movements in India

II) Introduction to Social Welfare & Social Services

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका ग्राह्य धरावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही दोन प्रश्नांची 50 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा.

[10]

- i) ब्राम्हो समाजाची उद्दिष्टे सांगा.
- ii) पारंपारिक समाज कार्याचा अर्थ सांगा.
- iii) समाज कल्याण या संज्ञेचा अर्थ सांगा.
- iv) सामाजिक न्याय या संकल्पनेचा अर्थ सांगा.

प्रश्न 2) कोणत्याही चार प्रश्नांची 100 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा.

[20]

- i) सामाजिक सुधारणा चळवळीत महात्मा गांधीच्या योगदानाची चर्चा करा.
- ii) प्रार्थना समाजाचे उपक्रम स्पष्ट करा.
- iii) रामकृष्ण मिशन यावर टिपण लिहा.
- iv) स्वातंत्र्योत्तर समाज सुधारणा चळवळीचे कार्य स्पष्ट करा.
- v) समाज सेवेच्या उद्गमाचा इतिहास स्पष्ट करा.
- vi) मागास वर्गीयांसाठी कल्याणकारी तरतूदी यावर टिपण लिहा.

प्रश्न 3) कोणत्याही तीन प्रश्नांची 200-250 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा.

[30]

- i) समाज सुधारणा व समाज कार्य यातील फरक सांगा.
- ii) 'भूदान चळवळीची फलश्रुती' यावर टिकात्मक चर्चा करा.
- iii) अस्पृश्यता निवारणातील डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे कार्य यावर टिपण लिहा.
- iv) स्वातंत्र्य काळातील समाज सेवांचा विकास यावर टिकात्मक चर्चा करा.
- v) दुर्बल घटकांचे हक्क यावर टिपण लिहा.

प्रश्न 4) कोणत्याही एका प्रश्नावर 500 शब्दांपर्यंत उत्तर लिहा.

[20]

- i) 'भारतातील समाज सुधारणा चळवळी' यावर निबंध लिहा.
- ii) 'महाराष्ट्रात पंचवार्षिक योजनांच्या माध्यमातून दुर्बल घटकांच्या कल्याणाची फलश्रुती' याची टिकात्मक चर्चा करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P150

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 131

F.Y. B.A.

MATHEMATICAL STATISTICS

Discrete Probability and Probability Distributions

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of calculator and statistical tables is allowed.
- 4) Symbols have their usual meanings.

Q1) Attempt ANY TWO of the following.

[2 × 5 = 10]

- a) Write a note on deterministic model and non-deterministic model.
- b) State axioms on probability and prove that:

$$P(A) + P(A^c) = 1$$

- c) Define the following terms:
 - i) Sample space.
 - ii) Equiprobable sample space.
 - iii) Mutually exclusive events.
- d) Let X be a discrete random variable (r.v) with probability distribution as given below:

X	-2	-1	0	1	2
P[X = x]	0.10	0.25	0.15	0.30	0.20

Compute:

- i) Distribution function of X.
- ii) Median of X.

P.T.O.

Q2) Attempt ANY FOUR of the following:

[4 × 5 = 20]

- a) Define r^{th} order raw and central moments of a probability distribution. Also, obtain the expression of third order central moment in terms of raw moments.
- b) Let (X, Y) be a bivariate discrete r.v. with joint probability distribution as given below:

Y X	-1	1
1	k	4k
2	5k	2k
3	3k	k

Find : i) the value of k,

ii) $E(X + Y)$.

- c) Define independence of two events. If A and B are two independent events, prove that A and B^c are also independent.
- d) A discrete r.v. X takes values 1,2,3,...,n with equal probabilities. If the variance and mean of X is equal. Find the value of n.
- e) Define expectation of function of bivariate discrete random variables (X, Y) with usual notations prove that:
 $E(X + Y) = E(X) + E(Y)$.
- f) Let X be a discrete r.v. with probability distribution as given below:

X	1	2	3	4
P[X = x]	0.2	0.4	0.3	0.1

Compute mean and variance of X.

Q3) Attempt ANY THREE of the following.

[3 × 10 = 30]

- a) i) Derive Poisson distribution as a limiting case of binomial distribution. [6]
- ii) Define pairwise and mutual (complete) independence of three events. [4]

- b) i) State and prove Baye's theorem. [6]
 ii) If $P(A) = 0.4$, $P(B) = 0.7$ and $P(A \cap B) = 0.3$
 Compute $P(A^c \cup B^c)$ and $P(A^c \cap B)$ [4]
- c) i) Define uniform distribution and obtain its mean and variance.[6]
 ii) State any four properties of cumulative distribution function of a discrete r.v. [4]
- d) i) With usual notations, prove that:

$$\text{Var}(X - Y) = \text{Var}(X) + \text{Var}(Y) - 2 \text{Cov}(X, Y)$$
 [6]
 ii) Give the classical definition of probability with its limitations.[4]
- e) i) State and prove additive property of binomial distribution. [6]
 ii) Obtain mean of hypergeometric distribution. [4]

Q4) Attempt ANY ONE of the following. [1 × 20 = 20]

- a) i) State and prove the effect of change of origin and scale on variance.[5]
 ii) If X follows Poisson distribution with parameter m such that $P[X = 2] = P[X = 1]$, find the value of mean of X and hence obtain $P[X \geq 2]$. [5]
 iii) Let (X, Y) be a bivariate discrete r.v. with joint probability distribution as given below:

$X \backslash Y$	1	2	3
0	.05	0.12	0.15
1	0.18	0.2	0.05
2	0.03	0.1	0.12

Compute:

- I) Marginal probability distribution of X .
 II) Conditional probability distribution of Y given $X = 2$.
 III) Conditional mean of Y given $X = 2$. [10]

- b) i) Let (X,Y) be a bivariate discrete r.v.s with joint probability distribution as below:

$\begin{matrix} Y \\ X \end{matrix}$	0	1	2
-1	$\frac{1}{27}$	$\frac{2}{27}$	$\frac{1}{9}$
0	$\frac{3}{27}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{2}{9}$
1	$\frac{1}{27}$	$\frac{2}{9}$	$\frac{2}{27}$

Compute:

- I) $P[X \geq 0; Y \geq 1]$.
- II) $P[X + Y = 0]$.
- III) Covariance between X and Y.
- IV) Verify independence of X and Y. [10]
- ii) Let X follows binomial distribution with parameters n and p:
- I) If $E(X) = 6$ and $\text{Var}(X) = 4.2$, find n and p.
- II) If $p = 0.6$ and $E(X) = 6$, find n and $\text{Var}(X)$. [5]
- iii) Define probability generating function of a discrete r.v. Obtain it for binomial distribution with parameters n and p. [5]

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

P151

[4801] - 132

F.Y. B.A.

OPTIONAL ENGLISH

Poetry and Minor Forms of English Literature

(General Paper - 1) (2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Answer the following questions in about 20 words each (any FIVE).[10]

- i) Define the term ballad.
- ii) What are the two salient features of one-act play?
- iii) What are the types of sonnet?
- iv) What are the themes of an epic?
- v) How do you define a lyric?
- vi) What are the types of ode?
- vii) How is the setting in a short story?

b) Identify and explain briefly the literary devices used in the following lines (any FIVE). [10]

- i) My love is like the melody
- ii) Conspiring with him how to load and bless
- iii) Love is not Time's fool
- iv) Fluttering and dancing in the breeze
- v) Why are they suddenly wheeling, wheeling?
- vi) Sing heav'nly Muse, that on the secret top of Oreb, or of Sinai,
dist inspire
- vii) They clicked their tongues

P.T.O.

- c) Refer briefly to the context and explain fully any Two of the following. [10]
- i) O what is that light I see flashing so clear
Over the distance brightly, brightly?
 - ii) Continuous as the stars that shine
And twinkle on the Milky Way,
They stretched in never-ending line
Along the margin of a bay.
 - iii) The woods are lovely, dark and deep,
But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep, before I sleep.
 - iv) 'HOW DARK?' ...I had not misheard.... 'ARE YOU LIGHT
OR VERY DARK?'

Q2) Answer any ONE of the following questions in about 150 words. [10]

- a) Discuss 'Let Me not to the Marriage of True Minds' as a sonnet.
- b) How does the poet comment on the typical superstitious attitude of the Indian peasants in the poem 'Night of the Scorpion'?
- c) Examine 'A Red, Red Rose' as a love lyric.

Q3) Answer the following questions in about 150 words each (any TWO): [20]

- a) Comment on the title of the story - 'The Eyes Have It'.
- b) Explain the central theme of the story - 'The Greedy Old Woman and the Lime Tree'.
- c) Write a note on the class conflict in the story 'The Doll's House'.
- d) Comment on the end of the story - 'The Golden Touch'.

- Q4) a)** Answer any ONE of the following questions in about 150 words.[10]
- i) Attempt the character sketch the bus conductor.
 - ii) Examine ‘My Financial Career’ as a personal essay.
 - iii) Comment on the logical and rhetorical structure of the essay ‘Hobbies and Interests’.
- b)** Answer any ONE of the following questions in about 150 words.[10]
- i) Attempt the character sketch of Abel Merryweather.
 - ii) Explain the tragic element in one-act play ‘The Monkey’s Paw’.
 - iii) Comment on the element of suspense in one-act play - ‘The Professor’.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P152

[4801] - 134

F.Y. B.A.

COMMERCE

**G - 1: Organisation of Commerce
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 50 words each. (Any Two)

[10]

- i) Explain the Nature of 'Trade'.
- ii) Give the meaning of Retail Trade.
- iii) Define the term 'Internet'.
- iv) Meaning of 'Standardisation'.

Q2) Answer in 100 words each. (Any four)

[20]

- i) Explain the Limitations of Air-Transport.
- ii) Explain scope of commerce.
- iii) Explain the importance of commerce.
- iv) Explain about Branding.
- v) Explain the features of Life-Insurance.
- vi) Explain the term 'finance'.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 250 words each. (Any Three) [30]

- i) Explain the functions of Advertising.
- ii) Explain the importance of Retailer.
- iii) Explain elements of marketing.
- iv) Discuss - Evolution of marketing.
- v) Explain elements of marketing mix.

Q4) Answer in 500 words each. (Any one) [20]

- i) What is wholesale Trade? Explain functions of wholesaler.
- ii) Comment on - selecting advertising as a career.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P152

[4801] - 134

F.Y. B.A.

COMMERCE

G - 1: Organisation of Commerce

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]
- व्यापाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - किरकोळ व्यापाराचा अर्थ सांगा.
 - 'इंटरनेट' ह्या संज्ञेची व्याख्या द्या.
 - 'प्रमाणीकरणाचा' अर्थ सांगा.
- प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) [20]
- हवाई वाहातूकीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
 - वाणिज्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.
 - वाणिज्याचे महत्व स्पष्ट करा.
 - चिन्हांकन यावर माहिती लिहा.
 - जीवन विम्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - 'वित्त' यावर माहिती लिहा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[30]

- i) जाहिरातीची कार्ये स्पष्ट करा.
- ii) किरकोळ व्यापाराचे महत्व स्पष्ट करा.
- iii) विपणनाचे घटक स्पष्ट करा.
- iv) 'विपणनाची उत्क्रांती' चर्चा करा.
- v) विपणन मिश्रचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांचे 400 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

[20]

- i) घाऊक व्यापार म्हणजे काय? घाऊक व्यापाराचे कार्ये स्पष्ट करा.
- ii) 'जाहिरात एक कारकीर्द म्हणून निवड' टिपणी करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P153

[4801] - 135

F.Y. B.A.

G- 1: EDUCATION

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write the answers of the following questions in 50 words. (Any two) **[10]**

- i) Write the individual importance of Education.
- ii) Write the importance of Value Education.
- iii) Explain the Educational objectives of Kothari Commission.
- iv) Concept of Education.

Q2) Write the short notes in 100 words each. (Any four)

[20]

- i) Observation Method.
- ii) Concept of Family.
- iii) Objectives of Adult Education.
- iv) Characteristics of Ancient Indian Education.
- v) Objectives of Women's University.
- vi) Merits of Experimental Method.

P.T.O.

Q3) Write the answers of the following questions in 200 to 250 words each.
(Any three) **[30]**

- i) What is Primary Education ? Explain the importance of Primary Education.
- ii) Explain the educational functions of Karmaveer Bhaurao Patil.
- iii) Explain in detail educational objectives of National Policy of Education (1986).
- iv) What is mass communication media? Explain the role of Television in Education.
- v) What is Introspection method. Explain the merits and limitations of Introspection method.
- vi) What is Health Education? Explain the importance of Health Education.

Q4) Answer any one of the following question in 500 words. **[20]**

- i) What is formal and Non-formal Education? Explain the difference between them.
- ii) Explain in detail the Educational thoughts of Mahatma Jyotirao Phule.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P153

[4801] - 135

F.Y.B.A.

G - 1: शिक्षणशास्त्र

(2008 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) [10]
- शिक्षणाचे वैयक्तिक महत्त्व
 - मूल्य शिक्षणाचे महत्त्व
 - कोठारी आयोगाने सांगितलेली शिक्षणाची उद्दिष्टे
 - शिक्षणाची संकल्पना
- प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणतेही चार) [20]
- निरीक्षण पद्धत
 - कुटूंब संस्थेची संकल्पना
 - प्रौढ शिक्षणाची उद्दिष्टे
 - प्राचीन भारतीय शिक्षणाची वैशिष्ट्ये
 - महिला विद्यापीठाची उद्दिष्टे
 - प्रायोगिक पद्धतीचे गुण

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200-250 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) [30]

- i) प्राथमिक शिक्षण म्हणजे काय? प्राथमिक शिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ii) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.
- iii) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (1986) ची शैक्षणिक उद्दिष्टे सविस्तर स्पष्ट करा.
- iv) समूह संपर्क माध्यम म्हणजे काय? दूरदर्शनची शिक्षणातील भूमिका स्पष्ट करा.
- v) आत्मनिरीक्षण पद्धती म्हणजे काय? आत्मनिरीक्षण पद्धतीचे गुण व मर्यादा स्पष्ट करा.
- vi) आरोग्य शिक्षण म्हणजे काय? आरोग्य शिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- i) औपचारिक शिक्षण व अनौपचारिक शिक्षण म्हणजे काय? त्यातील फरक सविस्तर स्पष्ट करा.
- ii) महात्मा ज्योतिराव फुले यांचे शैक्षणिक विचार सविस्तर स्पष्ट करा.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P154

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 136
F.Y.B.A.
MATHEMATICS
FMG - I : Industrial Mathematics
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Graph papers will be supplied on demand.*
- 4) *Use of scientific non-programmable calculators is allowed.*

Q1) Attempt each of the following: **[16]**

- i) Find the present value at 6% simple interest of Rs.1,500 due in 9 months.
- ii) Find the simple interest and amount of Rs. 4,500 at 5% for 10 months.
- iii) A certain sum is invested for 4 years and 3 months compounded monthly at 8%. Find the rate of interest i per interest period.
- iv) Find the slope of the line $2x + 3y = 7$. Also find y -intercept.
- v) Evaluate $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 + 3x + 5}{x^2 + 4x - 7}$
- vi) If $y = \frac{4x^2 - 3}{2x^5}$, find $\frac{dy}{dx}$.
- vii) If $P = Q^2 + 2Q + 1$ is the supply function, find the total revenue function. Hence, find the marginal revenue function.
- viii) Find the price elasticity for the demand function $Q = 1400 - p^2$.

P.T.O.

Q2) Attempt any four of the following: **[16]**

- i) Find the amount and present value of an annuity of Rs.3,000 per month for 3 years, 6 months, if money is worth 6% compounded monthly.
- ii) Show that exact simple interest is equal to ordinary simple interest decreased by $\frac{1}{73}$ of itself.
- iii) M owes Rs.10,000 due in 1 year and Rs. 30,000 due in 4 years. He agrees to pay Rs. 20,000 today and the remainder in 2 years. How much must he pay at the end of 2 years if money is worth 5% compounded semiannually?
- iv) Define the following terms:
 - a) Ordinary Annuities Certain.
 - b) Nominal and effective rate of interest.
- v) Write a short note on 'Promissory Notes'.
- vi) How long will it take Rs. 3,000 to amount to Rs. 3,100 at 5% simple interest.

Q3) Attempt any two of the following. **[16]**

- i) Plot the graph of the curves $y = x^2 - 1$ and $y = 3x - 1$. Find their points of intersection.
- ii) With the usual notation, prove that
 - a) $S_{\overline{h+k}|i} = S_{\overline{h}|i} + (1+i)^h S_{\overline{k}|i}$
 - b) $a_{\overline{h+k}|i} = a_{\overline{h}|i} + (1+i)^{-h} a_{\overline{k}|i}$
- iii) Either Coal (C) or Gas (G) can be used in the production of steel. The cost of coal is 100, the cost of gas 500. Draw an iso cost curve showing the different combinations of gas and coal that can be purchased.
 - a) with an initial expenditure (E) of 10,000,
 - b) if expenditure increases by 50%,
 - c) if the price of gas is reduced by 20%,
 - d) if the price of coal rises by 25%

- iv) Find the reduced form of the following income determination model where investment is not autonomous but is a function of income. Find the numerical value of the equilibrium level of income Y_e .

Also, show what happens to the multiplier

$$Y=C+I, C=C_0+bY, I=I_0+aY,$$

Where $C_0=65, I_0=70, b=0.6$ and $a=0.2$

Q4) Attempt any four of the following. **[16]**

- i) Let u and v be differentiable functions of x . If $y = uv$. prove that $\frac{dy}{dx} = u \frac{dv}{dx} + \frac{du}{dx} \cdot v$.

ii) Let $f(x) = \begin{cases} \frac{x^2 - 5x + 6}{2x - 4} & \text{if } x \neq 2 \\ 1 & \text{if } x = 2 \end{cases}$

Discuss the continuity of the function f over \mathbb{R} .

- iii) If $3y^5 - 6y^3 + 5x^6 = 343 + k$, find $\frac{dy}{dx}$ (where $k \in \mathbb{R}$). Also find value of k if $(1, 3)$ satisfies the given equation.
- iv) Optimize $f(x) = 2x^3 - 30x^2 + 126x + 59$.
- v) Prove that the Marginal Cost (MC) must equal marginal revenue at the profit-maximizing level of output.
- vi) The demand function is $Q = 20 - 5p$. Find the inverse function. Estimate the elasticity of both functions at $P = 2$.

Q5) Attempt any two of the following.

[16]

- i) a) If $y = f(x)$ is differentiable at $x = a$ then prove that it is continuous at a .
- b) Let $y = x|x|$. Show that y is differentiable at 0.
- ii) Let $y = x^3 + 3x^2 + 9x - 7$. Investigate the successive derivatives dy and evaluate them at $x = 3$.
- iii) a) Find the marginal cost function if $AC = \frac{3}{2}Q + 4 + 46Q$ at $Q = 2$.
- b) Test whether $f(x) = 3x^2 - 14x + 5$ and $g(x) = x^4 - 6x^3 + 4x^2 - 13$ are increasing, decreasing or stationary at $x = 4$.
- iv) Prove that for all positively sloped linear supply curves, $E_s < 1$ if the supply curve has negative vertical intercept, $E_s > 1$ if the supply curve has positive vertical intercept. What happens if $E_s = 1$?

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P1982

[Total No. of Pages : 4

[4801]-137

F.Y. B.A

PHYSICAL EDUCATION

(2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to right indicates full marks.*
- 3) *Draw the digram wherever necessary.*

Q1) Answer the following in 50 words (any two):

[5]

- i) Define physical education and explain
- ii) Explain scope of physical education
- iii) Define sports sociology.

Q2) Answer the following in 100 words (any 2):

[10]

- i) Importance of physical education fitness in youth.
- ii) Explain the 'Athletics' and various events.
- iii) What is health related physical fitness (HRPF)

Q3) Answer the following in 200-250 words (any two):

[15]

- i) Draw a skech of hand ball and explain the game.
- ii) Draw a skech of kabadali and explain the game.
- iii) Write importance of sports uniforms.

P.T.O.

Q4) Answer in 500 words. (any one)

[10]

- i) Explain aim & objectives of physical educations.
- ii) Explain play, games, and sports

Total No. of Questions : 4]

P1982

[4801]-137

F.Y. B.A

शारीरिक शिक्षण

(2013 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण :40

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) जेथे आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.

-
-
- प्रश्न 1) खालील पैकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [5]
i) शारीरिक शिक्षणाची व्याख्या देवून स्पष्ट करा.
ii) शारीरिक शिक्षणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
iii) क्रीडा समाजशास्त्राची व्याख्या द्या.
- प्रश्न 2) खालील पैकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]
i) युवावल्येत शारीरिक क्षमतेचे महत्व सांगा.
ii) 'अॅथलेटिक्स' म्हणजे काय सांगून विविध बाबी स्पष्ट करा.
iii) आरोग्याधिष्ठीत शारीरिक क्षमता (HRPF) स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालील पैकी 200 ते 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. [15]
i) हॅन्डबॉल खेळाची आकृती काढून माहिती लिहा.
ii) कबड्डी खेळाची आकृती काढून माहिती लिहा.
iii) क्रीडा गणवेशाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

[10]

- i) शारीरिक शिक्षणाची ध्येय व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ii) लीला (Play) खेळ (Games) क्रीडा (sports) स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P155

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 138

F.Y.B.A.

MATHEMATICS

MG - I : Algebra and Geometry
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Attempt each of the following.

[16]

- a) Give an example of a relation R defined on $A = \{1, 2, 3\}$ which is symmetric and transitive but not reflexive.
- b) State Euclid's lemma.
- c) Let $w \neq 1$ be a cube root of unity. Find the real and imaginary parts of $w^{2014} + w^{2015}$.
- d) Find a polynomial which is divisible by $x - 1$ and leaves remainder 2 when divided by $x - 2$.
- e) Find the centre of the conic given by $3x^2 + 2xy + 3y^2 - 4x + 2y + 1 = 0$.
- f) Find the equation of sphere passing through A (3, 2, -1) and B (-3, -2, 1) with AB as diameter.
- g) Find the equation of a plane passing through (1, 2, 3) having direction ratios of the normal as 2, 3, -6.

P.T.O.

- h) Find the rank of the matrix $A = \begin{bmatrix} 1 & 2 & -1 \\ 2 & 4 & 3 \\ 6 & 6 & 2 \end{bmatrix}$.

Q2) Attempt any four of the following: **[16]**

- a) Define Euler's Q-function. If p is a prime, prove that $Q.(p^n) = p^n - p^{n-1}$
- b) Find all integer roots of $x^3 + 8x^2 + 13x + 6 = 0$.
- c) Using De Moivre's theorem, show that

$$\cos^5(\theta) = \frac{1}{16} [\cos 5\theta + 5 \cos 3\theta + 10 \cos \theta] \text{ and}$$

$$\sin^5(\theta) = \frac{1}{16} [\sin 5\theta - 5 \sin 3\theta + 10 \sin \theta].$$

- d) Let S be a non-empty set. If $f: S \rightarrow S$ and $g: S \rightarrow S$ are one-one and onto functions then show that $g \circ f: S \rightarrow S$ is also a one-one and onto function.
- e) If α is a non-real root of $x^7 = 1$, find the equation whose roots are $\alpha + \alpha^6, \alpha^2 + \alpha^5$ and $\alpha^3 + \alpha^4$.
- f) Let $S = \{1, 2, 3, 4\}$ and $R = \{(1, 1), (1, 2), (2, 1), (2, 2), (3, 3), (3, 4), (4, 3), (4, 4)\}$. Show that R is an equivalence relation. Find all the equivalence classes.

Q3) Attempt any two of the following. **[16]**

- a) i) Prove that for every integer n , $1^n + 8^n - 3^n - 6^n$ is divisible by 10.
- ii) Write the multiplication table of \mathbb{Z}_5^* . Find the number of solutions to the equation $x^2 + 1 = 0$.
- b) i) Solve the equation $x^9 - x^5 + x^4 - 1 = 0$.
- ii) Find the cubic polynomial which vanishes at $x = 1$ and $x = -2$, which takes value 50 at $x = 3$ and 72 at $x = 4$.

- c) i) Let $f(x) = x^3 - 8$ and $g(x) = x^2 + 2x + 4$. Find $q(x), r(x)$ such that $f(x) = g(x)q(x) + r(x)$.
- ii) Solve the equation $4x^3 + 20x^2 - 23x + 6 = 0$ if two of its roots are equal.

Q4) Attempt any four of the following.

[16]

- a) By rotating the axes, origin being unchanged the expression $ux + vy$ becomes $u'x' + v'y'$, show that $u^2 + v^2 = u'^2 + v'^2$?

- b) Find the distance between the parallel planes

$$2x - 2y + z + 3 = 0 \text{ and } 4x - 4y + 2z + 5 = 0$$

- c) Prove that the lines $\frac{x-1}{2} = \frac{y-2}{3} = \frac{z-3}{4}$ and $\frac{x-2}{3} = \frac{y-3}{4} = \frac{z-4}{5}$ are coplaner.

- d) Find the equation of the tangent plane at (x_1, y_1, z_1) to the sphere

$$x^2 + y^2 + z^2 = a^2 .$$

- e) Find the equations of the planes bisecting the angles between the planes

$x + 2y + 2z = 9$ and $4x - 3y + 12z + 13 = 0$. Also specify the one which bisects the acute angle.

- f) Find the angle between two lines whose direction cosines are connected by the relations $l + 2m - 2n = 0, 3lm - ln - mn = 0$.

Q5) Attempt any two of the following.

[16]

- a) Find the length and equations of the shortest distance between the lines.

$$L_1 : 3x - 9y + 5z = 0 = x + y - z$$

$$L_2 : 6x + 8y + 3z - 13 = 0 = x + 2y + z - 3.$$

- b) Reduce the equation $9x^2 - 6xy + y^2 - 14x - 2y + 12 = 0$ to the standard form and name the conic.

- c) Find the equation of the sphere passing through the points

$$A(2, 4, -1), B(0, -4, 3), C(-2, 0, 1) \text{ and } D(6, 0, 9).$$

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P156

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 139
F.Y. B.A.
STATISTICS
Statistical Pre-requisites
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Use of statistical tables and calculator is allowed.*
- 4) Symbols have their usual meaning.*
- 5) Graph paper will be supplied on request.*

Q1) Attempt any two of the following.

[2 × 5 = 10]

- a) Draw ogive curve for the following frequency distribution and hence find median graphically.

Class	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40
Frequency	2	11	15	39	41	42	16

- b) Write a note on moments
- c) Compute geometric mean and harmonic mean for the following data:
38, 34, 30, 28, 47, 23, 45, 27, 37, 40, 41, 26, 43, 21.
- d) Write a note on price index numbers.

Q2) Attempt any four of the following:

[4 × 5 = 20]

- a) Describe the various scales of measurement with illustration.

P.T.O.

- b) Following table gives the frequency distribution of monthly income of 175 employees of a certain company.

Income ('000 Rs.)	Number of employees
25-26	15
26-27	18
27-28	24
28-29	36
29-30	45
30-31	24
31-32	13

Determine the value of mode to the above data.

- c) Explain the various uses of cost of living index number.
- d) Define bivariate data with illustration and explain the concepts of correlation between two variables.
- e) Explain the merits and demerits of geometric mean.
- f) A variable takes values 1, 4, 9,, n^2 with frequencies 1, 2, 3,.....n. Find its arithmetic mean.

Q3) Attempt any three of the following. [3 × 10 = 30]

- a) i) Compute Bowley's coefficient of skewness for the following data and interpret the result. [7]
- 10.5, 12.3, 12.4, 10.6, 11.5, 13.6, 14.5, 16.8.
- ii) Explain notion of a statistical population. [3]

- b) i) Define regression coefficients and state its various properties. [5]
- ii) Draw histogram for the following continuous frequency distribution and hence find mode graphically. [5]

Class	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
Frequency	27	29	39	90	54	52	40

- c) The following bivariate data describes the temperature (in °c) for the first week in a month of July for a certain city: [10]

Day in Week (x)	Temperature (y)
1	22
2	24
3	25
4	27
5	29
6	21

Find the correlation coefficient between x and y . Also, comment on your result.

- d) i) Explain concept of dispersion. State characteristics of good measure of dispersion. [6]
- ii) Explain notion of dichotomy and manifold classification. [4]
- e) i) Draw scatter diagram for the following bivariate data and hence comment on type of correlation. [5]

X	47	19	79	27	94	65
Y	166	178	272	246	300	236

- ii) Explain concept of independence and association of two attributes. [5]

Q4) Attempt any one of the following.

[1 × 20 = 20]

- a) i) Explain the graphical method of determination of quartiles, deciles and percentiles for grouped frequency distribution. **[5]**
- ii) Fit linear regression of Y on X and X on Y for the following bivariate data: **[10]**

Height (in cm.) (X)	152	145	142	173	134	133
Weight (in kg.) (Y)	42	43	53	49	78	66

- iii) Explain various problems in construction of index numbers. **[5]**
- b) i) Calculate central moments up to fourth order and hence find measure of kurtosis for the following frequency distribution and interpret. **[12]**

Class	11-21	21-31	31-41	41-51	51-61
Frequency	7	13	24	18	12

- ii) Explain notion of a sample with its various types. **[3]**
- iii) Calculate the coefficient of association using the following information and interpret the result. **[5]**

	B	β	Total
A	18	40	58
α	50	32	82
Total	68	72	140

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages :7

P157

[4801] - 140

F.Y.B.A.

LOGIC AND PRINCIPAL OF REASONING

Introduction to logic & Principles of Reasoning

(2008 Pattern) (General Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Explain briefly any two of the following:

[10]

- i) Proposition and sentence
- ii) Deduction
- iii) Tautology as a statement-form
- iv) Difference between Rules of Replacement & Rules of Inference

Q2) Write short notes on any four of the following:

[20]

- i) Logical connectives
- ii) Petitio principii
- iii) Mediate Inference
- iv) Categorical syllogism
- v) Indirect proof
- vi) Basic truth table of conjunction

P.T.O.

Q3) Answer any three of the following.

[30]

- i) Convert and obvert the following propositions.
 - a) All Japanese are honest
 - b) No men are perfect
 - c) Some Indians are knowledgeable
 - d) Some rules are changable
 - e) Some flowers are not fragrant
- ii) Explain traditional classification of propositions.
- iii) Determine, whether the following statement forms are tautologous, contradictory or contingent with the help of truth table method.
 - a) $(p \cdot q) \cdot (p \supset \sim q)$
 - b) $(p \vee q) \vee \sim p$
 - c) $p \equiv [p \cdot (p \vee q)]$
 - d) $q \cdot (p \cdot \sim p)$
 - e) $(p \vee q) \cdot q$
- iv) Give direct deductive proof of any two of the following arguments.
 - a) 1. $(A \vee B) \supset (C \cdot D)$
2. $\sim C \quad \therefore \sim A$
 - b) 1. $D \cdot E$
2. $D \supset F \quad \therefore F$
 - c) 1. $(q \vee \sim r) \vee s$
2. $\sim q \vee (r \cdot \sim q) \quad \therefore r \supset s$
 - d) 1. $A \cdot B$
2. $(A \vee C) \supset D \quad \therefore A \cdot D$
- v) Symbolize the following propositions using the symbols given in bracket.
 - a) Ramesh is not writing and reading as well. (W, R)
 - b) If you write correct answers then and then only you will get full marks (A, M)
 - c) If the argument is invalid then the premisses are true and the conclusion is false (A, P, C)

d) It is not true that India is not aggressive (I)

e) Either he is dead or alive (D, A)

Q4) Answer any one of the following.

[20]

i) What is logic ? Explain it's scope.

OR

What is a fallacy? Give explanation of four fallacies you have studied.

ii) Demonstrate the invalidity of any four of the following arguments.

a)
$$\begin{array}{l} p \supset q \\ r \supset s \\ \hline p \vee s \\ \hline \therefore q \vee r \end{array}$$

b)
$$\begin{array}{l} M \supset F \\ G \supset \sim M \\ \hline \therefore G \supset \sim F \end{array}$$

c)
$$\begin{array}{l} P \vee q \\ \sim p \\ \hline \therefore \sim q \end{array}$$

d)
$$\begin{array}{l} \sim E \vee \sim F \\ \sim(G \bullet H) \supset (E \vee F) \\ H \supset G \\ \hline \therefore \sim \sim G \end{array}$$

e)
$$\begin{array}{l} P \supset O \\ M \supset \sim N \\ \hline (\sim M \bullet \sim N) \supset (O \bullet P) \\ \hline \therefore O \end{array}$$

f)
$$\begin{array}{l} A \supset (B \supset C) \\ \sim C \bullet \sim A \\ \hline \therefore \sim A \supset C \end{array}$$

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P157

[4801] - 140

F.Y.B.A.

LOGIC AND PRINCIPAL OF REASONING

Introduction to logic & Principles of Reasoning

(2008 Pattern) (General Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही दोन थोडक्यात स्पष्ट करा. [10]

- i) विधान आणि वाक्य
- ii) निगमन
- iii) सर्वतः सत्य विधान
- iv) रूपांतरणाचे व अनुमानाचे नियम यातील फरक

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर संक्षिप्त टिपा लिहा. [20]

- i) तर्ककारके
- ii) चक्रापत्ती तर्कदोष
- iii) अव्यवहित अनुमान
- iv) निरपेक्ष संविधान
- v) अप्रत्यक्ष सिद्धता
- vi) संधी-विधानाचे मूलभूत सत्यता कोष्टक

i) खालील विधानांचे परिवर्तन व प्रतिवर्तन करा.

अ) सर्व जपानी प्रामाणिक आहेत

ब) एकही मानव पूर्ण नाही

क) काही भारतीय ज्ञानी आहेत

ड) काही नियम परिवर्तनीय असतात.

इ) काही फुले सुवासिक नसतात.

ii) विधानांचे पारंपारिक वर्गीकरण स्पष्ट करा.

iii) सत्यता कोष्टक पद्धतीने खालील विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य किंवा नैमित्तिक सत्यासत्य आहेत ते ठरवा. (कोणतेही चार)

अ) $(p \cdot q) \cdot (p \supset \sim q)$

ब) $(p \vee q) \vee \sim p$

क) $p \equiv [p \cdot (p \vee q)]$

ड) $q \cdot (p \cdot \sim p)$

इ) $(p \vee q) \cdot q$

iv) खालीलपैकी कोणत्याही दोन युक्तिवादांची प्रत्यक्ष नैगमनिक सिद्धता द्या.

अ) 1. $(A \vee B) \supset (C \bullet D)$

2. $\sim C \quad / \therefore \sim A$

ब) 1. $D \bullet E$

2. $D \supset F \quad / \therefore F$

क) 1. $(q \vee \sim r) \vee s$

2. $\sim q \vee (r \cdot \sim q) \quad / \therefore r \supset s$

ड) 1. $A \bullet B$

2. $(A \vee C) \supset D \quad / \therefore A \cdot D$

v) कंसात दिलेल्या चिन्हांचा उपयोग करून खालील विधाने चिन्हांकित करा.

अ) रमेश लिहीतही नाही आणि वाचतही नाही. (W, R)

ब) जर तुम्ही अचूक उत्तरे लिहली तर आणि तरच तुम्हाला पूर्ण गुण मिळतील. (A, M)

क) जर युक्तिवाद अवैध असेल तर आधार विधाने सत्य असतील आणि निष्कर्ष विधान असत्य असेल. (A, P, C)

ड) हे खरे नाही की भारत आक्रमक नाही (I)

इ) तो एकतर मृत असेल किंवा जिवंत (D, A)

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

[20]

i) तर्कशास्त्र म्हणजे काय सांगून त्याची व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

तर्कदोष म्हणजे काय? तुम्ही अभ्यासलेले कोणतेही चार तर्कदोष सांगा.

ii) खालीलपैकी कोणत्याही चार अवैध युक्तिवादांची अवैधता दाखवून द्या/सिद्ध करा.

अ)

$$\begin{array}{l} p \supset q \\ r \supset s \\ \hline p \vee s \\ \hline \therefore q \vee r \end{array}$$

ब)

$$\begin{array}{l} M \supset F \\ G \supset \sim M \\ \hline \therefore G \supset \sim F \end{array}$$

क)

$$\begin{array}{l} P \vee q \\ \sim p \\ \hline \therefore \sim q \end{array}$$

ड)

$$\begin{array}{l} \sim E \vee \sim F \\ \sim(G \bullet H) \supset (E \vee F) \\ H \supset G \\ \hline \therefore \sim \sim G \end{array}$$

इ)

$$\begin{array}{l} P \supset O \\ M \supset \sim N \\ (\sim M \bullet \sim N) \supset (O \bullet P) \\ \hline \therefore O \end{array}$$

फ)

$$\begin{array}{l} A \supset (B \supset C) \\ \sim C \bullet \sim A \\ \hline \therefore \sim A \supset C \end{array}$$

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P158

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 141

F.Y. B.A.

SOCIOLOGY

**G - 1 : Introduction to Sociology
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain any two of the following concepts in maximum 50 words each:[10]

- i) Elements of social structure.
- ii) 'Conformity' and 'Deviance'.
- iii) Tribal movement.
- iv) Globalisation

Q2) Write short notes on any four of the following in maximum 100 words each: [20]

- i) Re-Socialization.
- ii) Ingroup and outgroup.
- iii) Gender
- iv) Types of mobility.
- v) Women's movement
- vi) Modernisation

P.T.O.

Q3) Answer any three of the following in maximum 250 words each. [30]

- i) Explain the Importance of Sociology.
- ii) Discuss the characteristics of social Groups.
- iii) Explain the meaning and characteristics of class.
- iv) Describe the Nature of social movements.
- v) Explain the Factors of social change.

Q4) Answer any one of the following in maximum 500 words each. [20]

- i) Define sociology. Explain the nature and scope of sociology.
- ii) Define socialization. Discuss the aims and agencies socialization.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P158

[4801] - 141

F.Y. B.A.

SOCIOLOGY

G - 1 : Introduction to Sociology

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन संकल्पना प्रत्येकी 50 शब्दांपर्यंत स्पष्ट करा. [10]

- i) समाजसंरचनेचे घटक
- ii) अनुचलन आणि विचलन
- iii) आदिवासी चळवळ
- iv) जागतिकीकरण

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टिपा लिहा. [20]

- i) पूनर्सामाजिकरण
- ii) अंतःसमूह व बाह्यसमूह
- iii) लिंगभाव
- iv) गतीशीलतेचे प्रकार
- v) स्त्री चळवळ
- vi) आधुनिकीकरण

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा. [30]

- i) समाजशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.
- ii) सामाजिक समूहाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- iii) दर्जाचा अर्थ व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- iv) सामाजिक चळवळीच्या स्वरूपाचे वर्णन करा.
- v) सामाजिक परिवर्तनाच्या घटकांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नावर 500 शब्दांपर्यंत उत्तर लिहा. [20]

- i) समाजशास्त्राची व्याख्या सांगून समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ii) सामाजिकरणाची व्याख्या सांगून सामाजिकरणाची उद्दिष्टे व साधनाची चर्चा करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P159

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 142

F.Y. B.A.

**ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND
ARCHAEOLOGY**

**G - 1 : Outline of Prehistory, Protohistory and Early History
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in **50** words each. (**any two**) **[10]**

- i) What is 'Protohistory'?
- ii) How to preserve 'Heritage'?
- iii) State the four Noble Truths.
- iv) State pallava Simhavishnu's contribution.

Q2) Answer the following questions in **100** words each. (**any four**) **[20]**

- i) What is an excavation?
- ii) State the characteristic features of Neolithic Age.
- iii) Write the extent of Harappan civilization.
- iv) State the impact of persian invasions.
- v) Explain the southern campaign of samudragupta.
- vi) Write the achievements of pulakeshi II, the chalukya ruler.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in **200-250** words each. (**any three**) [30]

- i) Discuss the salient features of paleolithic Age.
- ii) Describe the reasons for the decline of Harappan civilization.
- iii) Write an essay on Megalithic culture.
- iv) State the achievements of Chandragupta Maurya.
- v) Describe the Shaka-Satavahana conflict.

Q4) Answer the following questions in **500** words each. (**any one**) [20]

- i) Explain the salient features of post-Harappan Chalcolithic cultures.
- ii) Discuss the contribution of the Kushanas to Indian culture.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P159

[4801] - 142

F.Y. B.A.

**ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND
ARCHAEOLOGY**

**G - 1 : Outline of Prehistory, Protohistory and Early History
(2008 Pattern)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]
- 'इतिहास-पूर्व' म्हणजे काय ?
 - वारशाचे जतन कसे करतात ?
 - चार आर्य सत्ये सांगा.
 - पल्लव सिंहविष्णू-चे योगदान सांगा.
- प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा.(कोणत्याही चार) [20]
- 'उत्खनन' म्हणजे काय ?
 - नवाश्मयुगाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
 - हडाप्पा संस्कृतीची व्याप्ती लिहा.
 - पार्शियन स्वाऱ्यांचे परिणाम सांगा.
 - समुद्रगुप्ताचा दक्षिण दिग्विजय स्पष्ट करा.
 - चालुक्य राजा दुसरा पुलकेशी याची कामगिरी लिहा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 ते 250 शब्दात लिहा. (कोणत्याही तीन) [30]

- i) पुराश्मयुगाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- ii) हडाप्पा संस्कृतीच्या ज्हासाची कारणे वर्णन करा.
- iii) महापाषाण संस्कृती यावर निबंध लिहा.
- iv) चन्द्रगुप्त मौर्याची कामगिरी सांगा.
- v) शक-सातवाहन संघर्षाचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) हडाप्पा नंतरच्या ताम्रपाषाण संस्कृतीची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ii) कुषाणांच्या भारतीय संस्कृतीला असलेल्या योगदानाची चर्चा करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P160

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 143

F.Y.B.A.

STATISTICS

Descriptive Statistics - I
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Symbols and abbreviations have usual meanings.
- 4) Use of calculator and statistical table is allowed.
- 5) Graph paper will be provided on request.

Q1) Attempt **any two** of the following.

[2 × 5 = 10]

- a) Write a short note on scope of Statistics in Economics.
- b) Distinguish between SRSWR and SRSWOR methods of sampling.
- c) Draw less than ogive curve and locate median for the following data:

Daily Wages	300-400	400-500	500-600	600-700	700-800	800-900
No.of Persons	12	24	42	15	4	3

- d) With usual notations, show that $S.D. \geq$ Mean deviation about mean for grouped frequency distribution.

Q2) Attempt any **four** of the following:

[4 × 5 = 20]

- a) State and prove minimal property of mean square deviation.

P.T.O.

- b) Weights of 25 residues in mg of a certain alloy are given below. Prepare stem and leaf chart for the following data:

25.0 24.6 23.1 24.9 23.3 24.2 25.5 23.7 23.6 23.5

26.5 25.7 22.7 23.7 24.2 23.3 25.1 24.6 23.1 23.7

25.1 25.6 25.1 24.3 24.8

- c) If the A.M. and G.M. of the two observations are 13 and 12 respectively, then find the two observations and hence find H.M.
- d) For a symmetrical distribution with usual notations, show that

$$\frac{\mu_3}{\mu_1} = 2 \left[\left(\mu_2 + (\mu_1)^2 \right) \right]$$

- e) Given $x - y = 8$ and $x - 4y + 64 = 0$, are the two regression lines, find means of X and Y. Also calculate the correlation coefficient between X and Y.
- f) For moderately skewed distribution the A.M, median and coefficient of skewness are 86, 80 and 0.42 respectively. Find mode and C.V.

Q3) Attempt any **three** of the following.

[3 × 10 = 30]

- a) For the following bivariate data of 25 pairs of observations find correct correlation coefficient if wrong pair of observation (12, 16) is replaced by (20, 60) as correct pair of observation.

$$n=25, \sum x=75, \sum X^2=250, \sum Y=100, \sum XY=325 \sum Y^2=500$$

- b) Given n pairs of observations $(xi, yi) i = 1, 2, \dots, n$, explain the procedure of fitting of line of regression of Y on X of the type $Y = a + bX$, by least square method.

c) Given the following data:

	Marks in Mathematics	Marks in Economics
Mean	80	50
SD	15	10

$$r = 0.70$$

Calculate the marks obtained in Mathematics by a student who scored 60 marks in Economics. Also compute b_{xy} and b_{yx} .

d) i) With usual notations prove that $\beta_2 \geq 1$.

ii) In a morbidity survey of 100 families, it was found that 50 were attacked by typhoid, 25 were attacked by cholera and 20 were attacked by both. Find the number of families not attacked by both diseases.

e) i) Given the following data:

Commodity	Base year		Current Year	
	Price	Quantity	Price	Quantity
A	14	8	13	4
B	12	6	16	2
C	16	2	13	5
D	19	5	20	3

Find Fisher's price index numbers.

ii) Compute Spearman's rank correlation coefficient between height (in inches) and weight (in kgs) of 6 persons.

Height	72	60	63	66	70	65
Weight	65	54	55	61	60	58

Q4) Attempt any **one** of the following.

[1 × 20 = 20]

- a) i) Define Karl Pearson's of correlation coefficient (r). Show that $-1 \leq r \leq +1$. [7]
- ii) Define: i) Attribute
ii) Dichotomy
iii) Ultimate class frequencies [6]
- iii) Information of prices of shares of two leading companies is given below: [7]

Company A	10	12	09	15	20
Company B	11	10	10	12	15

Which company had more stable prices? Justify your answer.

- b) i) What is index number? Discuss the problems in the construction of index numbers? [7]
- ii) Out of 800 students 320 are married. Among 240 students who failed, 96 were married. Find the coefficient of association between the attributes marriage and failure in Examination. Interpret the result. [6]
- iii) Fit a second degree curve of the type $Y = a + bx + cx^2$ by least square method. [7]

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P161

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 144

F.Y.B.A.

MATHEMATICS (Applied Mathematics)

AMG - I : Calculus

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt each of the following.

[16]

- a) Find the greatest lower bound and least upper bound of the set

$$S = \left\{ \frac{1}{n} / n \in \mathbb{N} \right\}$$

- b) Discuss convergence of sequence $\langle (-1)^n \rangle$.

- c) Discuss convergence of the series $\sum_{n=1}^{\infty} \left(\frac{2}{3} \right)^{n-1}$

- d) Discuss continuity of $f(x) = \begin{cases} \frac{|x|}{x} & \text{if } x \neq 0 \\ 0 & \text{if } x = 0 \end{cases}$

- e) Evaluate $\lim_{x \rightarrow 0^-} e^{\frac{1}{x}}$

P.T.O.

- f) Evaluate $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\log \cos x}{x}$
- g) Define the term 'series'.
- h) If $Y = \sin x \cos x$, find Y_n .

Q2) Attempt any four of the following.

[16]

- a) For all real values of x and y , prove that $|x+y| \leq |x| + |y|$
- b) Show that the sequence $\langle x_n \rangle = \langle \frac{1}{n} \rangle$ converges to zero.
- c) Show that $\sqrt{5}$ is not a rational number
- d) Find all real values of x satisfying $|x+1| + |x-2| = 7$.
- e) Show that every convergent sequence is bounded.
- f) Discuss convergence of the series $\frac{1}{1.2.3} + \frac{3}{2.3.4} + \frac{5}{3.4.5} + \dots$.

Q3) Attempt any two of the following.

[16]

- a) State and prove Monotone convergence Theorem.
- b) i) If $x > 0$ then show that for any real number y there exists a natural number n in \mathbb{N} such that $nx > y$
- ii) Show that the sequence $\langle x_n \rangle$ defined by $x_1 = 1$ and $x_{n+1} = \sqrt{2+x_n}$ for all $n \in \mathbb{N}$ is monotonic increasing and bounded. Also determine its limit.

- c) i) Test the convergence of the series -

$$\frac{1}{2} + \frac{\sqrt{2}}{5} + \frac{\sqrt{3}}{8} + \dots + \frac{\sqrt{n}}{3n-1} + \dots$$

- ii) Find the convergence of the series-

$$2x + \frac{3}{8}x^2 + \frac{4}{27}x^3 + \dots + \frac{(n+1)}{n^3}x^n + \dots$$

Q4) Attempt any four of the following.

[16]

- a) Discuss continuity of the following function

$$\begin{aligned} f(x) &= 2x-1, \text{ if } x \leq 1 \\ &= x^2, \text{ if } 1 < x < 2 \\ &= 3x-4, \text{ if } x \geq 2 \end{aligned}$$

- b) Using Maclaurins series, expand $f(x) = \tan x$.

- c) Show that for all $x > 0$, $\frac{x}{1+x^2} < \tan^{-1} x < x$.

- d) Verify cauchy's mean value theorem for $f(x) = \sin x$, $g(x) = \cos x$ on $[a, b]$.

- e) Evaluate $\lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{1}{x} - \frac{1}{e^x - 1} \right)$

- f) Show that limit of a function, if exists, is unique.

Q5) Attempt any two of the following.

[16]

- a) State and prove Rolle's Mean value Theorem.
Give its geometrical meaning.
- b) i) If $y = \cos (m \sin^{-1} x)$, show that -
 $(1-x^2) y_{n+2} - (2n+1)xy_{n+1} + (m^2 - n^2)y_n = 0$.
- ii) Verify Lagrange's mean value theorem for $f(x) = e^x$ on $[0,1]$.
- c) i) Evaluate $\lim_{x \rightarrow \frac{\pi}{2}} (\sin x)^{\tan x}$
- ii) Expand $\sin x$ in ascending powers of $\left(x - \frac{\pi}{2}\right)$.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P162

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 145

F.Y.B.A.

APPLIED STATISTICS

**Descriptive Statistics (Paper - I)
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Use of statistical tables and calculators are allowed.*
- 4) Symbols have their usual meaning.*

Q1) Attempt any - two of the following.

[2 × 5 = 10]

- a) Write a note on simple random sampling.
- b) State the merits and demerits of arithmetic mean.
- c) Compute geometric mean of 10, 92, 39, 70, 42.
- d) Represent the following data by a suitable diagram.

commodity	%of expenditure
A	15
B	25
C	5
D	5
E	50

P.T.O.

Q2) Attempt any four of the following:

[4 × 5 = 20]

- a) Define : Range and standard deviation. State the formula for each in case of ungrouped data and frequency distribution.
- b) Define raw and central moments. State relation between first four raw moments and central moments.
- c) Explain the following terms with one example each:
 - i) Discrete variable and
 - ii) Continuous variable.
- d) For a moderately skewed distribution coefficient of skewness is 0.60. If sum of first and third quartile is 100 and median is 38, find the values of two quartiles.
- e) An incomplete frequency distribution of 100 observations is given below:

Class-interval	Frequency
20-30	14
30-40	-
40-50	27
50-60	-
60-70	15

If the mode of the distribution is 43, find the missing frequencies.

- f) Draw less than ogive curve for the following data and hence obtain the value of median graphically.

Marks	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50
No. of Students	5	12	15	10	8

Q3) Attempt any three of the following.

[3 × 10 = 30]

a) Explain different component of time series. [10]

b) i) Write a note on "Kurtosis". [5]

ii) Verify whether the attributes A and B are independent, positively associated or negatively associated for the following data: [5]

$$(AB) = 10, (A\beta) = 30, (\alpha B) = 40, (\alpha\beta) = 120.$$

c) Compute coefficient of correlation between X and Y for the following data:

X	106	117	121	130	142	135	179	140
Y	89	91	97	110	120	130	150	102

Interpret your result. [10]

d) i) Explain the concept of central tendency of a data and state one situation each where mean, median and mode are appropriate as average. [5]

ii) Define regression coefficients and state three properties of it. [5]

e) For the following frequency distribution compute mean deviation about median. [10]

Class-interval	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
Frequency	15	17	20	29	19

Q4) Attempt any one of the following.

[1 × 20 = 20]

a) i) Explain the concept of population and sample with an illustration. **[5]**

ii) Define harmonic mean and state its merits. **[5]**

iii) Verify the consistency of the following data: **[10]**

$$N = 100, (A) = 40, (B) = 39, (C) = 41,$$

$$(AB) = 38, (AC) = 35, (BC) = 37.$$

b) i) Compute Karl Pearson's coefficient of skewness for the following data: **[12]**

Class-interval	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50
Frequency	15	22	25	20	18

ii) Compute Spearman's rank correlation coefficient for the following data: **[6]**

X	172	170	150	140	168	185
Y	256	260	245	249	258	275

iii) If a and b are any two observations such that $a > 0$ and $b > 0$, then state the relation between A.M., G.M. and H.M. **[2]**

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

P163

[4801] - 146

F.Y. B.A.

PHILOSOPHY

G - 1 : Introduction to Philosophy

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any two questions in 50 words each.

[10]

- i) Explain the notion of profession.
- ii) Explain the concept 'Ruta'.
- iii) State the etymological meaning of Philosophy.
- iv) Describe the nature of Dialogue as a method of Philosophy.

Q2) Write short notes in 100 words each. (Any four)

[20]

- i) Virtue
- ii) Epistemology
- iii) Aristotle's theory of four fold causation.
- iv) Retributive theory of punishment.
- v) Classification of systems of Indian Philosophy.
- vi) Knowledge and belief.

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions in 200-250 words each.

[30]

- i) State and discuss subjective Idealism.
- ii) What is Justice? State the types of Justice.
- iii) Explain fully the notion of Nishkam Karma.
- iv) State and discuss dualism in Samkhya darshana.
- v) Explain in detail the notion of Categorical Imperative.

Q4) Attempt any one question in 500 words.

[20]

- i) Elaborate fully the basic tenets of Advait Darshana.
- ii) State and critically discuss the nature and types of Hedonism.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P163

[4801] - 146

F.Y. B.A.

तत्त्वज्ञान

G - 1 : Introduction to Philosophy

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात द्या. [10]

- i) व्यवसाय ही कल्पना स्पष्ट करा.
- ii) 'ऋत' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- iii) 'फिलॉसॉफी' या शब्दाचा व्युत्पत्तीशास्त्रीय अर्थ सांगा.
- iv) तत्त्वज्ञानाची एक पद्धती म्हणून संवादाचे स्वरूप वर्णन करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. [20]

- i) सदगुण
- ii) ज्ञानमीमांसा
- iii) अॅरिस्टॉटलचा चतुर्विध कारणता सिद्धान्त
- iv) शिक्षेसंबंधीची प्रतिशोध उपपत्ती
- v) भारतीय तत्त्वज्ञानातील प्रणालींचे वर्गीकरण
- vi) ज्ञान आणि विश्वास

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात द्या. [30]

- i) व्यक्तीनिष्ठ चिद्वाद मांडून त्याची चर्चा करा.
- ii) 'न्याय' म्हणजे काय? न्यायाचे प्रकार सांगा.
- iii) निष्काम कर्म या कल्पनेचे संपूर्ण स्पष्टीकरण द्या.
- iv) सांख्य दर्शनाचा द्वैतवाद सांगून त्याची चर्चा करा.
- v) 'निरूपाधिक आदेश' या कल्पनेचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दात द्या. [20]

- i) अद्वैत दर्शनाचे मूलभूत सिद्धान्त विस्तारपूर्वक सांगा.
- ii) सुखवादाचे स्वरूप व प्रकार सांगून त्यांची चिकित्सक चर्चा करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P164

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 148

F.Y.B.A.

FOUNDATION COURSE (Restructuring)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the following concepts in 50 words each. (any two) **[10]**

- i) Merits of Religion.
- ii) Classification of science.
- iii) Disinvestment.
- iv) Reservation

Q2) Write the following short notes in 100 words. (any four) **[20]**

- i) National Integration.
- ii) Economic Inequality.
- iii) Self Employment.
- iv) Rule of Law.
- v) Global warming.
- vi) Superstitions.

P.T.O.

Q3) Write the answers of the following questions in 200 to 250 words each.
(any three) **[30]**

- i) State the characteristics of Indian culture.
- ii) Define the effects of growing population.
- iii) Explain the causes of unemployment problem.
- iv) State the characteristics of Indian society.
- v) State the effects of science and technology on Agriculture and Rural Development.

Q4) Write the answer any one of the following in 500 words. **[20]**

- i) Explain the merits and demerits of Indian Democracy.
- ii) State the what is pollution, and explain the types of pollution.

Total No. of Questions : 4]

P164

[4801] - 148

F.Y.B.A.

पायाभूत अभ्यासक्रम (पुनर्रचित)

(2008 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) पुढील संकल्पना 50 शब्दात स्पष्ट करा. (फक्त दोन) [10]

- i) धर्माचे गुण
- ii) विज्ञानाचे वर्गीकरण
- iii) निर्गुतवणुकीकरण
- iv) आरक्षण

प्रश्न 2) पुढील टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (फक्त चार) [20]

- i) राष्ट्रीय एकात्मता
- ii) आर्थिक विषमता
- iii) स्वयंरोजगार
- iv) कायद्याचे अधिराज्य
- v) जागतिक तापमान वाढ
- vi) अंधश्रद्धा

प्रश्न 3) पुढील प्रश्नांची 200 ते 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (फक्त तीन)

[30]

- i) भारतीय संस्कृतीची वैशिष्टे सांगा.
- ii) लोकसंख्या वाढीचे परिणाम विशद करा.
- iii) बेरोजगारी समस्येची कारणे स्पष्ट करा.
- iv) भारतीय समाजाची वैशिष्टे सांगा.
- v) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाचे कृषी व ग्रामीण विकासा वरील परिणाम सांगा.

प्रश्न 4) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तरे लिहा.

[20]

- i) भारतीय लोकशाहीचे गुण दोष स्पष्ट करा.
- ii) प्रदुषण म्हणजे काय, हे सांगून प्रदुषणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P165

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 149

F.Y. B.A.

NATIONAL SERVICE SCHEME

G - 1 : Social Service and Youth

(Revised 2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 50 words each. (any two) **[10]**

- i) State the concept of social work's.
- ii) State the types of N.S.S. Camp's.
- iii) Explain the role of college Advisor Committee.
- iv) State the aim's of N.S.S.

Q2) Write short notes in 100 words each. (any four) **[20]**

- i) Over Population.
- ii) N.S.S. Volunteer's.
- iii) Village adoption.
- iv) Regular activities.
- v) Collection of Information.
- vi) Social service.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200 - 250 words each. (any three) **[30]**

- i) State the objectives of N.S.S.
- ii) State the function's of N.S.S. Programme officer.
- iii) Explain the Analysis of Data collection.
- iv) Explain the special camp's activities.
- v) Explain the slum adoption Programme.

Q4) Answer the following questions in 500 words each. (any one) **[20]**

- i) Explain the Inter-relationship between Education and Social service.
- ii) State and explain the organizational structure of N.S.S. at National level.

XXXX

Total No. of Questions : 4]

P165

[4801] - 149

F.Y. B.A.

रा. से. योजना

जी - 1 : समाजसेवा आणि युवक
(सुधारित 2008 पॅटर्न)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) समाज कार्याची संकल्पना सांगा.
- ii) रा.से. योजना शिबीराचे प्रकार सांगा.
- iii) महाविद्यालयीन सल्लागार समितीची भूमिका स्पष्ट करा.
- iv) रा.से.योजनेचे ध्येय सांगा.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) अतिरिक्त लोकसंख्या.
- ii) रा.से. योजना स्वयंसेवक.
- iii) दत्तक गाव.
- iv) नियमित कार्यक्रम.
- v) तंथ्य / सामग्री संकलन.
- vi) समाज सेवा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 – 250 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [30]

- i) रा.से. योजनेचे उद्दिष्टे सांगा.
- ii) रा.से. योजना कार्यक्रम आधिकारीची कार्ये सांगा.
- iii) सामग्री / तथ्य संकलनाचे विश्लेषण विशद करा.
- iv) विशेष शिबीर कार्यक्रम स्पष्ट करा.
- v) दलित वस्ती दत्तक कार्यक्रम विशद करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 500 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) शिक्षण आणि समाज सेवा यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.
- ii) रा.से. योजनेची राष्ट्रीय पातळी वरील संघटन रचना सांगा, व स्पष्ट करा.

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P166

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 150
F.Y. B.A.
ADULT EDUCATION
Adult Education & Extension
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Discuss the aims and objectives of extension education. **[20]**

OR

Describe the Adult Education Programmes after independence.

Q2) What are the developmental programmes in your district. **[20]**

OR

What do you mean by the social change and explain two theories of social change.

Q3) Need and importance of health education. **[20]**

OR

What are the eradication of illiteracy programmes in your village in last 5 years.

P.T.O.

Q4) Define NLM and write the National Policy Education 1986. [20]

OR

Write the importance of Adult Education Programmes in democratic India.

Q5) Write short notes an any two: [20]

- a) National Literacy Mission
- b) Sakshara Bharath Programme
- c) Literacy Movement
- d) Functional Literacy

XXXX

Total No. of Questions : 5]

P166

[4801] - 150
F.Y. B.A.
ADULT EDUCATION
Adult Education & Extension
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) ज्ञानविस्तार शिक्षणाची ध्येये व उद्दिष्टे यांची चर्चा करा. [20]

किंवा

स्वातंत्र्योत्तर काळातील प्रौढ शिक्षण कार्यक्रमांचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) तुमच्या जिल्हयातील विकास कार्यक्रम सांगा. [20]

किंवा

सामाजिक बदल म्हणजे काय? सामाजिक बदलांचे दोन सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) आरोग्य शिक्षणाची गरज व महत्त्व सांगा. [20]

किंवा

गेल्या 5 वर्षातील तुमच्या गावातील निरक्षरता निर्मूलन कार्यक्रम सांगा.

प्रश्न 4) राष्ट्रीय साक्षरता मिशन (NLM) ची व्याख्या सांगून राष्ट्रीय शिक्षण धोरण 1986 लिहा. [20]

किंवा

स्वतंत्र भारतातील प्रौढ शिक्षण कार्यक्रमांचे महत्व सांगा.

प्रश्न 5) पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा. [20]

अ) राष्ट्रीय साक्षरता मिशन (NLM).

ब) साक्षरता भारत कार्यक्रम.

क) साक्षरता कार्यक्रम.

ड) कार्यात्मक साक्षरता.

XXXX

[4801] - 153

F.Y.B.A.

प्रयोजनमूलक हिंदी : वोकेशनल

Functional Hindi : Vocational

प्रश्नपत्र - 1 : (2008 पैटर्न)

(हिंदी भाषा : विविध रूप, राजभाषा हिंदी तथा व्याकरण)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 80

सूचनाएँ :- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर लिखे गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

3) विभाग 'अ' और विभाग 'ब' के उत्तर एक ही उत्तर-पुस्तिका में लिखिए।

विभाग 'अ'

प्रश्न 1) अ) निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों में से किन्हीं पाँच के लिए हिंदी और मराठी पारिभाषिक शब्द लिखिए : [5]

i) Conference

ii) Grant

iii) Payment

iv) Agency

v) Election

vi) Instruction

vii) Handwriting

आ) निम्नलिखित हिंदी शब्दों में से किन्हीं पाँच के अंग्रेजी और मराठी पारिभाषिक शब्द लिखिए:[5]

i) न्यूनतम

ii) नामे

iii) प्रबंधक

iv) एकमुश्त

v) विभाग

vi) अनुभाग

vii) रक्षा

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए : [10]

क) प्रयोजनमूलक हिंदी का स्वरूप.

ख) अष्टम् अनुसूची की भाषाएँ

ग) अनुच्छेद 343

प्रश्न 3) राष्ट्रभाषा, राज्यभाषा, राजभाषा का अंतर स्पष्ट कीजिए. [12]

अथवा

प्रयोजनमूलक के विविध रूपों का विवेचन कीजिए ।

विभाग 'ब'

प्रश्न 4) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन के उत्तर लिखिए : [15]

क) मानक हिंदी वर्णमाला लिखिए।

ख) संयुक्त 'र' के रूपों का परिचय दीजिए।

ग) आवेदनपत्र के प्रमुख अंग कौन - से हैं ?

घ) अनुवाद के प्रकार स्पष्ट कीजिए ।

ङ) कंप्यूटर की अंतर्गतन इकाईयों का परिचय दीजिए ।

प्रश्न 5) अ) निम्नलिखित गद्यांश का हिंदी में अनुवाद कीजिए : [7]

विद्यार्थी दशेते खरोखरच कामाचा वेळ थोडा असतो. बराच वेळ सुट्टीचा व खेळण्याचा असतो. कामाच्या वेळी मन लावून, झटून अभ्यास करणे हे कर्तव्य आहे, असे बहुसंख्य मुलांना वाटत नाही. पास व्हावयाची इच्छा प्रत्येकाला असते. पण ते साध्य होण्यास कष्ट हेच एक साधन आहे. हे कळत नाही. परीक्षेला दोन महिने राहिले की दिवे जाळण्यास सुरवात होते. लायब्ररीतल्या पुस्तकांवर सर्वांची धाड पडते. मग पाळया लागतात. व कोणाचेच वाचन नीट, मननपूर्वक होत नाही. वर्गात जसजसा अभ्यास होतो, तसतसे वाचन व टाचणे करीत गेल्यास शरीराला व मनाला अभ्यासाची व व्यवस्थितपणाची सवय लागेल. व ह्याच सवयी पुढच्या आयुष्यात स्वतःच्या राष्ट्राच्या उन्नतीला उपयोगी ठरतील.

आ) शिक्षा मंत्रालय अनुवाद ब्यूरो मुंबई के लिए अनुवादक पद के खातिर आवेदनपत्र लिखिए। [8]

प्रश्न 6) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणीयाँ लिखिए: [18]

- क) आवेदनपत्र के प्रकार,
- ख) भारतीय आँकडे देवनागरी तथा अंतर्राष्ट्रीय रूप,
- ग) स्व-वृत्त का नमूना,
- घ) योजक चिह्न याने हाइफन का प्रयोग,
- ङ) इंटरनेट ।

XXXX

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P168

[Total No. of Pages :2

[4801] - 155

F.Y. B.A.

COMPUTER APPLICATION (Vocational)

(Paper - I)

(2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions. (Any three) **[15]**

- i) Explain two input/output devices
- ii) Differentiate between internet and Intranet
- iii) Explain any five features of MS Word
- iv) Explain elements used to create slides in Power point presentation

Q2) Solve the following. **[10]**

- i) Convert from binary to decimal
 - a) $(11011100)_2$
 - b) $(10011101)_2$
- ii) Convert from Decimal to Hexadecimal
 - a) $(430)_{10}$
 - b) $(211)_{10}$
- iii) Binary Addition
 $10011 + 1010$

P.T.O.

iv) Binary Subtraction

$$11001 - 10011$$

v) Binary Multiplication

$$1101 \times 1110$$

Q3) Write short notes on (Any five)

[15]

i) Web browser

ii) Secondary Storage devices

iii) ASCII code

iv) Operating System

v) HTML

vi) Levels of Computer Languages

XXXX

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P169

[Total No. of Pages : 3

[4801] - 157

F.Y. B.A.

COMPUTER APPLICATIONS (Vocational)

Theory (Paper - II)

(2008 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates :-

- 1) Draw a neat-labeled diagram wherever necessary.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain following functions with syntax and example. (any five) **[5]**

- i) clrscr()
- ii) main()
- iii) getch()
- iv) strlwr()
- v) strdup()
- vi) strlen()
- vii) atio()

Q2) What will be the output of the following modules . (Any four) **[8]**

- i) main()

```
{  
    int I=2 j=5;  
    if(I==2 & J==5);  
        Printf("\n welcome to abc");  
}
```

P.T.O.

ii) main()

```
{
  int a
  float b
  scanf("%f %c", a, b);
  Printf("%f%c",&a, &b");
}
```

iii) main()

```
{
  int i, j;
  for (i = 1; i <= 5; i++)
  {
    printf ("\n");
    for (j = 1; j <= I; j++)
      print f ("%d",j);
  }
}
```

iv) main()

```
{
  int a = 500, b, c;
  if (a >= 400)
    b = 300;
  c = 200;
  printf ("\n %d%d", b, c);
}
```

v) main()

```
{
  int x = 1;
  while (x == 1)
    x = x - 1;
  print f ("\n %d",x);
}
```

```
vi) main()
    {
        char s[] = "Welcome to Pune";
        int i = 0 ;
        While (s[i] != '\0')
        {
            print f ("\n %c",s[i]);
                i ++;
        }
    }
```

Q3) Write Short Notes. (Any five)

[15]

- i) Flowcharts
- ii) Variables in C
- iii) Logical operators
- iv) Functions
- v) Types of Array
- vi) If condition

Q4) Answer the following. (Any three)

[12]

- i) Write a program to calculate simple interest.
- ii) What is algorithms in C language?
- iii) Write a program to check whether given year is leap or not.
- iv) Explain Loop concept with 2 examples.
- v) What is switch case statement in C language?

XXXX

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P1984

[Total No. of Pages : 12

[4801]-528

F.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

G - 1 (A) : Defence Mechanism of India

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions. **[20]**

- a) State the various types of Aircraft in Indian Air - Force.
- b) Explain the help of chart the Higher Defence organization of India.

Q2) Attempt any one of the following questions. **[20]**

- a) Describe the principle of Defence organization.
- b) Trace the growth of Indian Navy Since 1947.

Q3) Attempt any one of the following questions. **[20]**

- a) State the characteristics, role and Limitation of Engineers.
- b) Describe the principle of Defence Administration.

Q4) Attempt any one of the following questions. **[20]**

- a) Explain in detail the Infantry Battalion organization.
- b) What are the characteristics, role and Limitation of the Navy?

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Two) :

[20]

- a) Assam Rifles
- b) Coast Guard
- c) Chief of Staff Committee
- d) Role of Army Medical Corps.

Total No. of Questions : 5]

P1984

[4801]-528

एफ.वाय.बी.ए.

संरक्षण व सामरिकशास्त्र

जी - 1 : (अ) भारताची संरक्षण यंत्रणा

(2013 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. [20]
अ) भारतीय हवाई दलातील विविध प्रकारची विमाने सांगा.
ब) आराखड्याच्या साहाय्याने भारतीय उच्चस्तरीय संरक्षण संघटना स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. [20]
अ) संरक्षण संघटनेची तत्वे विशद करा.
ब) 1947 पासून भारतीय नौदलाच्या विकासाचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. [20]
अ) इंजिनियर्स दलाची वैशिष्टे, कामे व मर्यादा सांगा.
ब) संरक्षण प्रशासनाची तत्वे विशद करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. [20]
अ) पायदळ बटालियन संघटना सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) नौदलाची वैशिष्टे, कार्ये व मर्यादा कोणत्या?

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[20]

- अ) आसाम रायफल्स
- ब) तटरक्षक दल
- क) सेनाध्यक्ष समिती
- ड) ए.एम.सी.ची कामे

Total No. of Questions : 5]

P1984

4801]-528

F.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

**(G - 1) (B) : Military Thinkers in 19th century
(2013 Pattern)**

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions. **[20]**

- a) Explain the clausewitz's concept of 'strategy'.
- b) Describe the Moltke's theory of War.

Q2) Attempt any one of the following questions. **[20]**

- a) Explain the clausewitz's Principles of War.
- b) Explain in detail the effects of Versailles Treaty.

Q3) Attempt any one of the following questions. **[20]**

- a) Describe the thoughts of Luddendroff regarding total War.
- b) What are the elements of Sea power?

Q4) Attempt any one of the following questions. **[20]**

- a) Explain the Jomini's Principles of War.
- b) Describe the effects of Blitzkreig techniques an second World War.

Q5) Write a short note (Any Two) :

[20]

- a) Che Guevara.
- b) Mao - zedong.
- c) J.F.C. Fuller
- d) Alfred Schlieffen

Total No. of Questions : 5]

P1984

4801]-528

F.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

(G - 1) (B) : Military Thinkers in 19th century

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. [20]

- अ) युध्दनीती संदर्भात क्लाउजविट्सची संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) मोल्टकेचा युध्द सिध्दांत विषद करा.

प्रश्न 2) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. [20]

- अ) क्लाउजविट्सची युध्द तत्वे विशद करा.
ब) व्हर्सायच्या कराराचे परिणाम सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. [20]

- अ) सर्वकष युध्दाविषयीचे लुडेनडार्फ यांचे विचार विषद करा.
ब) सागरी सत्तेचे घटक कोणते ते स्पष्ट करा?

प्रश्न 4) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. [20]

- अ) जोमिनी यांचे युध्दतत्वे स्पष्ट करा.
ब) दुसऱ्या महायुध्दावर विद्युतवेगी हल्याचे काय परिणाम झाले ते विषद करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[20]

अ) चे गेवरा

ब) माओ - झोडाँग

क) जे.एफ्. सी.फुलर

ड) अल्फ्रेड श्लायफेन

Total No. of Questions : 5]

P1984

4801]-528

F.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

**(G - 1) (C) : Post Cold War India's Security Environment
(2013 Pattern)**

Instructions to the candidates :-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one question of the following . **[20]**

- a) What are the Political changes in International security of post cold War period?
- b) Describe the India's External security challenges.

Q2) Attempt any one question of the following. **[20]**

- a) Explain the various Issues of Environment?
- b) Explain the India's counter Terrorism Policy.

Q3) Attempt any one question of the following. **[20]**

- a) State the structure and functions of NAFTA.
- b) Explain in detail New International Economic order.

Q4) Attempt any one question of the following. **[20]**

- a) Describe in detail the Emergence of New world order.
- b) Explain in detail Human security problems.

Q5) Attempt any two short notes of the following

[20]

- a) Impact of Globalization
- b) Types of Terrorism
- c) Acid Rain
- d) National Counter Terrorism Center (NCTC)

Total No. of Questions : 5]

P1984

4801]-528

F.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

(G - 1) (C) : Post Cold War India's Security Environment

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) शीतयुद्धोत्तर काळात आंतरराष्ट्रीय सुरक्षे संदर्भात कोणते राजकीय बदल घडून आले?
ब) भारताच्या बहिर्गत सुरक्षेची आव्हाने विषद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) पर्यावरणाचे विविध प्रश्न स्पष्ट करा.
ब) प्रतिदहशतवादा विषयीचे भारताचे धोरण सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) नाफ्टा (NAFTA) ची रचना आणि कार्ये सांगा.
ब) नविन आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्था सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) नविन जागतिक व्यवस्थेचा उदय सविस्तर विषद करा.
ब) मानवी सुरक्षेच्या समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.

[4801]-528

11

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा :

[20]

- अ) जागतिकीकरणाचे परिणाम
- ब) दहशतवादाचे प्रकार
- क) आम्ल पर्जन्य
- ड) राष्ट्रीय दहशतवाद विरोधी केंद्र (NCTC)

